

ΚΡΗΤΙΚΑ 1799

ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΞΙΟΤΙΜΑ ΜΕΛΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

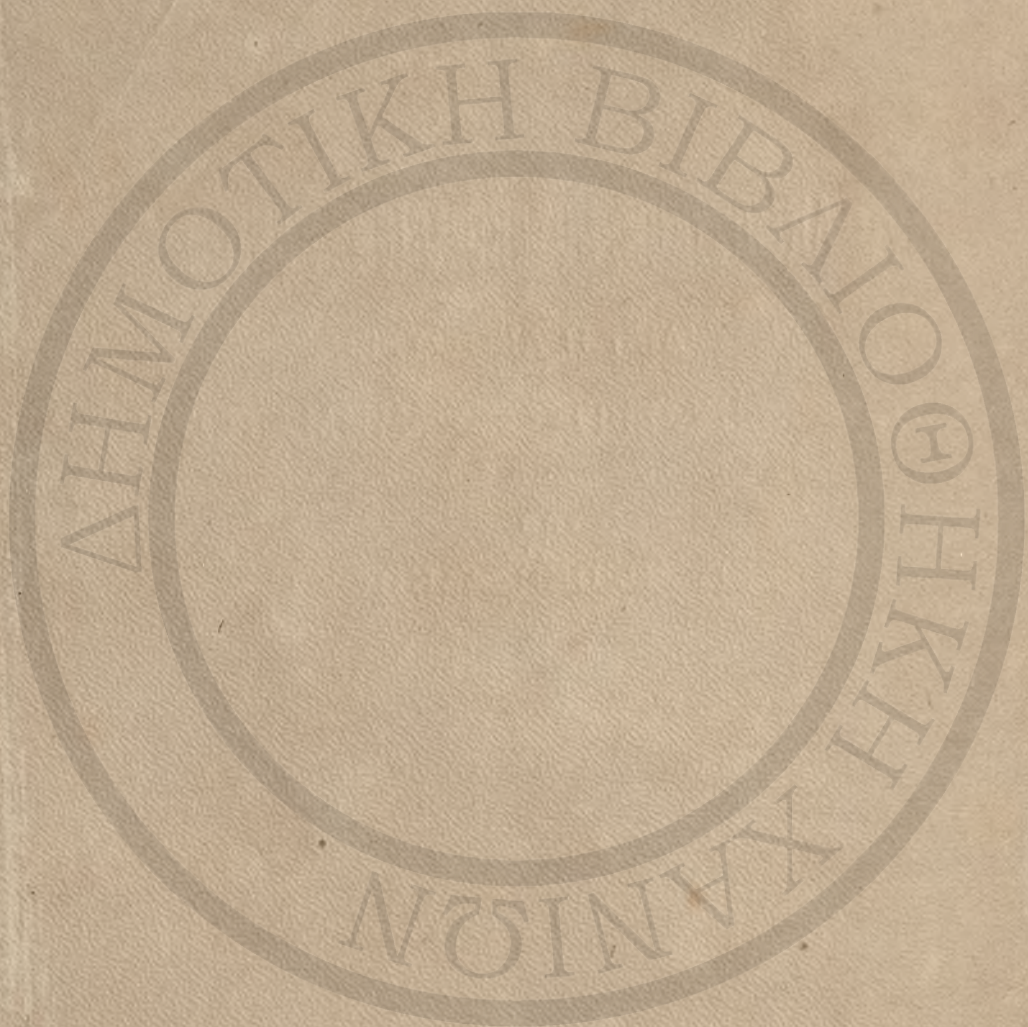
ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ

ΚΑΙ ΙΔΙΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΥΠΟ
Γ. ΣΠ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΠΡΟΣΟΔΟΥ", Ε. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ
1907

ΚΡΗΤΙΚΑ 1299

ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΞΙΟΤΙΜΑ ΜΕΛΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ —
Αρθ. αριθ. 65.462
Χρονολ. Εισαγ. 19-8-09
Είδος της Ιστορική Κριτική
*Αριθ. 614.793/ΠΑΠ

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ

ΚΑΙ ΙΔΙΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΥΠΟ
Γ. ΣΠ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ

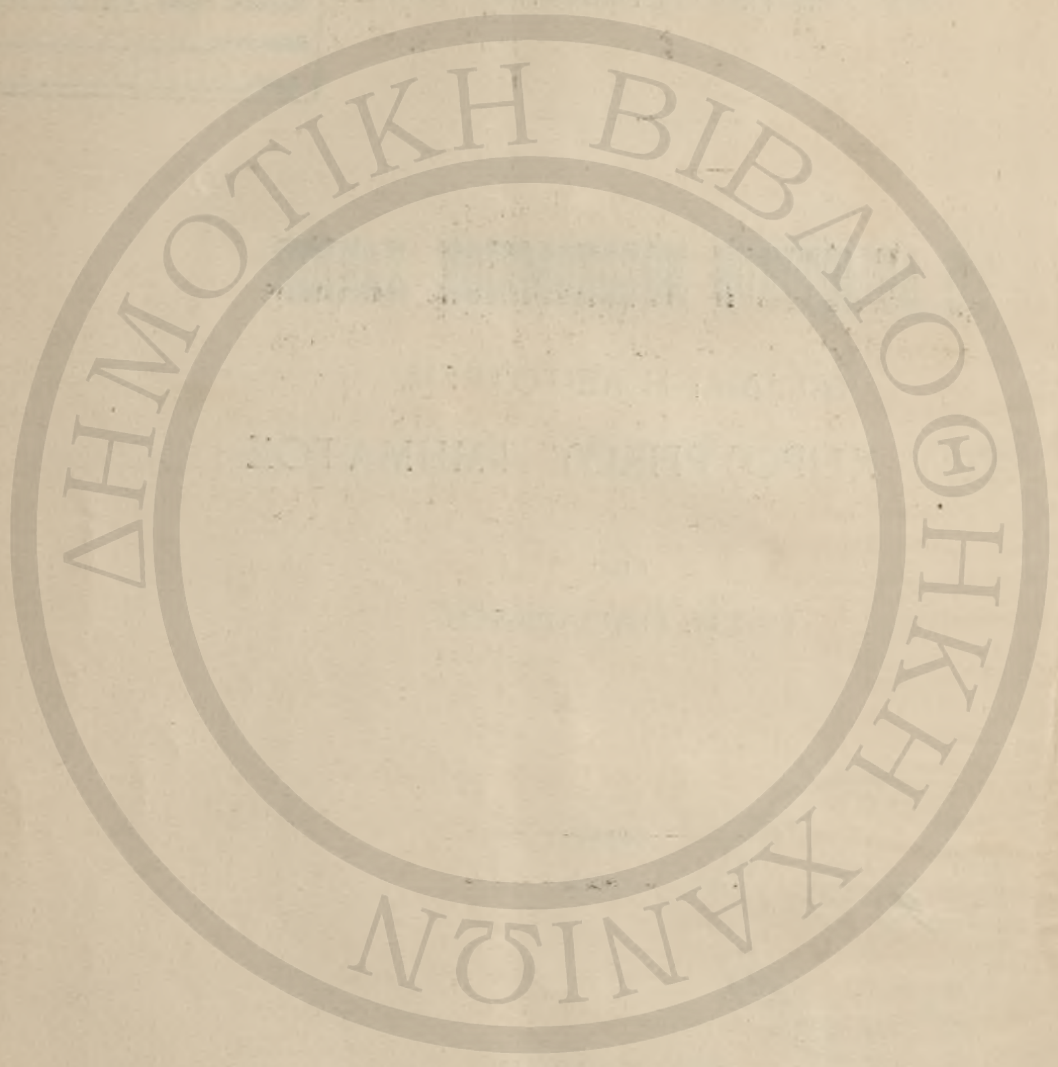
ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΠΡΟΟΔΟΥ,, Ε. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ
1907

ΧΧΙΧ-ΙΧ-ΛΧΙΙ.

614.793
ПАП.

Πρὸς τὰ ἀξιότιμα μέλη
τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Χανίων

Ἄγων διεξήχθη ἐπ' ἐσχάτων περὶ τοῦ ἐπωφελεστέρου τρόπου, καθ' ὃν ἔδει νὰ διοικῶνται τὰ νοσοκομεῖα ἐν Κρήτῃ καὶ νόμος τροποποιηθεὶς ὑπὸ τῆς Βασιλευσθείας τῶν Κρητῶν Συντακτικῆς Συνελεύσεως ἀνέθετο ἐκ νέου τὴν διοίκησιν τῶν νοσοκομείων εἰς Ἀδελφάτα ὅπως καὶ τὸ πάλαι ἐκλεγόμενα ὑπὸ τῶν Δημοτικῶν Συμβουλίων. Φυσικὸν εἶναι καὶ ἐν Χανίοις παλυμελὲς σωματεῖον ἀποτελούμενον ἐκ διακεκριμένων πολιτῶν τῆς κοινωνίας νὰ φροντίσῃ καὶ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα τὸ μόνον φιλανθρωπικὸν ἴδρυμα, ὅπερ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ πόλις ἡμῶν, ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ. Τῆς ἰδέας ταύτης ἐμφορούμενον τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον προέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐκ διακεκριμένων πολιτῶν μελῶν τοῦ Ἀδελφάτου, καὶ ἀνέθετο καὶ εἰς ἐμὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος, δι' ἣν τιμητικὴν εὐμένειαν θερμῶς εὐχαριστῶ αὐτό. Δυστυχῶς τὸ ἐπωφελέστατον σύστημα τῆς νοσηλείας πασχόντων μόνον ὑπὸ τῶν ἐχόντων σχέσιν πρὸς τὸ ἐπάγγελμα δύναται νὰ κατανοηθῇ, καὶ διὰ τοῦτο εὐθὺς μετὰ τὸν διορισμὸν μου παρεκάλεσα τὸ ἀξιότιμον Δημοτικὸν Συμβούλιον νὰ με ἀπαλλάξῃ τῆς τοιαύτης ἐντολῆς, καθ' ὅτι ἐκ τῶν προτέρων ἤμην βέβαιος, ὅτι ἐκ τῶν συνθηκῶν τῶν προερχομένων πρωτίστως ἐκ τῆς ὑγιεινῆς διατάξεως τοῦ ἰδρύματος, ἐκ τοῦ τρόπου τῆς διοργανώσεως τῆς ἐν αὐτῷ κατωτέρας ὑπηρεσίας, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ ἐλαχίστου ποσοῦ, ὅπερ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον διέθετε διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ νοσοκομείου, δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ νὰ προσκρούσῃ πάλιν ἢ ἐπιστημονικὴ λειτουργία

αὐτοῦ. Ὑπέκυψα εἰς εὐγενῆ παράκλησιν τοῦ κ. Δημάρχου, ὑπέστην τὴν πρώτην δοκιμασίαν, ἦν περιέμενον, καὶ μετὰ τινα χρόνον ὑπέβαλον ἐκ δευτέρου καὶ ἐκ τρίτου τὴν παραίτησίν μου, ἀλλὰ πάλιν τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον δὲν ἀπέδεχθη αὐτήν. Πλὴν τοῦτο κατὰ τὴν τελευταίαν φοράν ὑπέθεσεν ὅτι λόγοι δυσαρεσκείας προερχόμενοι ἐκ τῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἀτελειῶν ἤγαγόν με εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, καὶ ἐξελέξατο ἐπιτροπείαν, ἵνα συνεννοηθῇ μετ' ἐμοῦ περὶ τῶν τροποποιήσεων, ἃς ἐπεθύμουν. Ἀλλὰ μοιραῖόν τι παρετίθετο καὶ οὔτε ἡ ἐπιτροπεία προσήλθε πρὸς ἐμὲ οὔτε ἐγὼ πρὸς ταύτην. Δυστυχῶς ἀπαγοήτευσίς τις, ἵνα μὴ εἶπω ἀποθάρρυνσις, ἐπικρατεῖ ἀπὸ τινος χρόνου ἐπὶ τῶν πνευμάτων τῶν Κρητῶν, αἵτινες ἀφετηρίαν ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς πολιτικὰς περιπετείας, ἃς διήλθομεν ἢ καὶ διερχόμεθα. Ὅταν εἰς μίαν πολιτείαν δὲν τίθενται βάσεις ἠθικαί, ἃς ὁ λαὸς νὰ θεωρῇ ὡς ἱεροῦς νόμους καὶ σέβηται αὐτοὺς κατὰ παράδοσιν καὶ ἡ παράβασις τῶν ὁποίων νὰ θεωρῆται ὡς ἠθικὸν ἔγκλημα, ἀνθρώπινον εἶναι νὰ ἀποδειλιᾷ τις νὰ εἴπῃ ἐνίοτε τὴν γνώμην του ἢ μίαν ἀλήθειαν ἐκ φόβου μὴ δὲν εἰσακουσθῇ ἢ παρεξηγηθῇ, καθ' ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δυνατὸν εἶναι νὰ προσκρούσῃ πρὸς προσωπικὰ συμφέροντα ἢ καὶ ἀτομικὰς συμπαθείας. Ὅφειλω νὰ ὁμολογῆσω ὅτι τοιοῦτον αἰσθημα ἐδέσποσε καὶ ἐμοῦ, καὶ μοιραίως ἐφερόμην ὑπηρετῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ ὑπὸ δυσμενεῖς συνθήκας παρασυρόμενος ὑπὸ τῶν παρουσιαζομένων ἐκάστοτε ἀσθεῶν καὶ αἰτουμένων τὴν βοήθειάν μου μέχρι τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ὀφείλω νὰ δώσω μικρὰν εἰκόνα περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ νοσοκομείου καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἵνα κατανοηθῶ, ἀνάγκη νὰ κάμω ἐν προομίῳ καὶ συντόμως μικρὰν περιγραφὴν νοσοκομείου διεσκευασμένου συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτουμένας ὑγιεινὰς συνθήκας καὶ

ὑποδείξω ποῖαι αἱ ἀνάγκαι αὐτοῦ αἱ πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν λειτουργίαν σχετιζόμεναι, ἵνα ἐκ παραλλήλου κριθῆ καὶ κατανοηθῆ τὸ ζήτημα.

Ἡ Ἀκαδήμεια τῶν ἐπιστημῶν καὶ πλεῖστοι εἰδικῶς περὶ τὴν οἰκοδομικὴν τῶν νοσοκομείων ἀσχολούμενοι κατανοήσαντες τὸ πλημμυρὸν τῶν μέχρι τοῦδε ἰσχυρόντων συστημάτων παρεδέχθησαν τὸ σύστημα τῶν κεχωρισμένων τμημάτων (ravillons) κατὰ ποικιλώτατα σχήματα διατεθειμένων. Τὸ ἐπιθυμητὸν κατὰ τοὺς ὑγεινολόγους διὰ τὴν οἰκοδόμησιν νοσοκομείου εἶναι ἵνα τοῦτο ἀποτελῆται ἐκ τμημάτων κεχωρισμένων, καλῶς ἀεριζομένων, ἀρκούντως ἡλιαζομένων, ἀφισταμένων ἀλλήλων κατὰ τὸ διπλοῦν τοῦ ὕψους αὐτῶν, καὶ τῶν ὑπηρετικῶν κοινῶν διαμερισμάτων αὐτῶν τοποθετημένων εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύνανται νὰ συγκοινωνῶσιν ταῦτα πρὸς ἀλλήλα καὶ πρὸς τὸ ἔλρον διὰ διαδρόμων.

Ἄν καὶ ἡ διάταξις αὕτη ἀφορᾷ νοσοκομεῖα, ἐν οἷς ὁ ἀριθμὸς τῶν νοσηλευομένων εἶναι μέγας, οὐχ ἥττον καὶ διὰ τὰ μικρὰ νοσοκομεῖα καὶ ἰδίᾳ διὰ τὸ ἡμέτερον, ὅπερ εἶναι ἠναγκασμένον νὰ δεχθῆ παντὸς εἴδους ἀσθενεῖς, καθ' ὅτι εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ ὑπάρχει ἐν τῇ πόλει μας, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῆ μεθοδικὴ ἐγκατάστασις ἄνευ τῆς παραδοχῆς τοῦ συστήματος τούτου τοῦλάχιστον διὰ τινὰ τμήματα.

Νοσοκομεῖον, ἵνα ἀνταποκριθῆ εἰς ἀνάγκας ἀναλόγους τῶν τῆς πόλεώς μας, δεόν νὰ περιλαμβάνῃ δύο τμήματα κεχωρισμένα ἀλλήλων, ἓν παθολογικὸν καὶ ἓν χειρουργικόν, μικρὸν τμήμα διὰ πάσχοντα παιδιά, τμήμα φυματιῶντων, μέχρις οὗ ριζικώτερον καθορισθῶσι τὰ κατὰ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ζήτημα, μικρὸν τμήμα ἀφροδισιακῶν νοσημάτων, μικρὸν τμήμα διὰ τὰ μολυσματικὰ νόσους καὶ μικρὸν τμήμα διὰ τοὺς ἀναρρωνύοντας, καθ' ὅτι καθίσταται ἐνίοτε καὶ σχεδὸν πάντοτε ἀδύνατος ἡ ἄρνησις παραδοχῆς πάσχοντος ἐκ νοσή-

ματος, δι' ὅπερ τὸ νοσοκομεῖον δὲν προώρισεν τὸ ἀπαιτούμενον τμήμα ἢ δὲν διέθεσεν τοῦλάχιστον μικρὸν χώρον. Τοῦλάχιστον ἐν Χαλκίδας ὑπὸ τὰς συνθήκας τῶν ἀξιώσεων, ὑφ' ἃς ζῶμεν, τὸ τοιοῦτον δὲν ἐτηρήθη καὶ δὲν δύναται νὰ τηρηθῆ. Πολλάκις ἠναγκάσθημεν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ νοσήματος, δι' ὃ ὑπάρχει ἐν τῷ νοσοκομείῳ τμήμα, πρὸς νόσημα ἀπηγορευμένον νὰ δεχθῶμεν πάσχοντας ἀπηγορευμένους ἐπὶ παραδείγματι φυματιῶντας, διότι προσήρχοντο μὲ ἀπειλητικὰ φαινόμενα αἰμοπτύσεως, πάσχοντας ἐκ μολυσματικῶν νοσημάτων, διότι ἔφερον καὶ παθήσεις δεομένας ἐπείγουσας χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως. Ἐνοσηλεύσαμεν ἐπίσης κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πλείονα τῶν 15 παιδίων ἀπὸ ἡλικίας 3—10 ἐτῶν, καὶ ἠναγκάσθημεν νὰ τοποθετήσωμεν ταῦτα μετὰ τῆς μητρὸς ἢ τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἐντὸς τῶν κοινῶν θαλάμων.

Ἐισερχόμεθα ἤδη εἰς τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἐσωτερικῆς διασκευῆς νοσοκομείου ἀρῶμενοι τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἐπισήμου ἐφημερίδος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας τῆς 8 Ἰουλίου 1903 (journal officiel de la République Française 8 Juillet 1903) ἐν ἧ ὁ Γενικὸς ἐπιθεωρητῆς τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν E. Ogier διὰ 90 ἄρθρων ὑποδεικνύει τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομήσεως τῶν νοσοκομείων καὶ τὸ σύστημα τῆς ἐπιπλώσεως αὐτῶν.

Πλὴν τῶν γνωστῶν γενικῶν κανόνων διὰ τὴν ἐκλογὴν οἰκοπέδου ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποψιν δέον ἐπ' ἴσης νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν διὰ τὸν προσανατολισμὸν οἱ πνεόντες ἄνεμοι ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὸ εὐήλιον αὐτοῦ.

Ἐκάστη αἰθουσα δέον νὰ μὴ περιλαμβάνῃ πλέον τῶν 20 κλινῶν, πάντως ὁμῶς προτιμῶνται σήμερον κατὰ τὸν Louis Martin αἱ αἰθουσαι αἱ περιλαμβάνουσαι 3—6 κλινὰς καὶ ἀριθμὸς τις δωματίων ἐκ μιᾶς κλίνης πρὸς ἀπομόνωσιν ἀσθενῶν τινων. Διὰ τὸ χειρουργικὸν τμήμα ἀπαιτεῖται (ἢνα τὸ 1)4 τῶν κλινῶν διατίθεται εἰς μεμονωμένα δωμάτια. Δι' ἐκάστην κλίνην ἀπαιτεῖται ἐπίπεδον ἐμβαδοῦ

10 τετραγωνικῶν μέτρων καὶ χωρητικότης 40 κυβικῶν μέτρων. Τὰ παράθυρα δέον νὰ κείνται παραλλήλως ἐπὶ τῶν δύο ἐπιμήκων πλευρῶν ἐκάστης αἰθούσης καὶ νὰ κατέρχωνται ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερον πρὸς τὸ ἔδαφος. Ἀνάγκη νὰ δοθῇ μεγάλη προσοχή, ἵνα αἱ ἄνω θυρίδες τῶν παραθύρων (impostes) μηχανικῶς διανοίγωνται καὶ κλείωνται εὐκόλως. Ἡ διάταξις τῶν παραθύρων ὀφείλει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν τοῖς μεταξὺ αὐτῶν διαστήμασι νὰ εἶνε δυνατόν νὰ τεθῶσι μία ἢ δύο κλίνας. Αὗται διατίθενται μόνον κατὰ δύο στοίχους παραλλήλους ἀπέχουσαι ἀλλήλων κατὰ 1,50 μέτρου καὶ μεταξὺ τῶν δύο στοίχων ὑπάρχει διάστημα τοῦλάχιστον 3 μέτρων, ἀπέχει δὲ ἐκάστη κλίνη ἀπὸ τοῦτοίχου 0,25 τοῦ μέτρου. Πρὸ τῶν θυρῶν ὑπάρχει προθάλαμος ἢ διάδρομος. Ὁ προτιμότερος φωτισμὸς τῶν αἰθουσῶν εἶναι ὁ δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός, ἀλλ' εἰς ἂς περιστάσεις καταφεύγομεν εἰς ἄλλους τρόπους φωτισμοῦ δέον νὰ ληφθῇ πρόνοια ἵνα τὰ προϊόντα τὰ ἐκ τῆς καύσεως ἀπάγωνται διὰ σωλήνων. Πᾶσα αἰθουσα δέον νὰ ἔχη σταθερὰν θερμοκρασίαν 16—18 βαθμῶν ἑκατονταβάθμου. Διὰ τὰς αἰθούσας τῶν ἐγχειρήσεων ἀπαιτεῖται θερμοκρασία 28—30 βαθμῶν ἑκατονταβάθμου.

Κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν σήμερον σύστημα τῆς θερμάνσεως αἱ αἰθουσαι θερμαίνονται δι' ἀτμοῦ ἢ θερμοῦ ὕδατος. Ὁ ἀερισμὸς γίνεται εἴτε τεχνητῶς εἴτε διὰ τῶν παραθύρων, ὅπερ θεωρεῖται καὶ προτιμότερον. Ἐν Γαλλίᾳ μεταχειρίζονται συνήθως τὰς ἄνω θυρίδας τῶν παραθύρων λειτουργούσας ἐν εἴδει φυσεροῦ, αἵτινες διευθύνουσι τὸν ἀέρα κινούμεναι ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὴν ὀροφήν, ἵνα ἀποφεύγηται οὕτω ἢ ἀπ' εὐθείας ἐπιδράσεις τοῦ ἀέρος ἐπὶ τοῦ πάσχοντος. Ἐν γένει ποικιλία συστημάτων ὑπάρχει διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ εὐκόλος εἶναι εἰς πάντα ἀρχιτέκτονα ἢ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου. Τὸ ἔδαφος δέον νὰ εἶναι ἀδιαπέραστον εἰς τὰς πλύσεις, καὶ πρὸς τοῦτο ἐπιστρῶννυται εἴτε διὰ μωσαϊκοῦ εἴτε διὰ τετραγώνων πλακίων,

δπερ θεωρεΐται προτιμότερον. Αί έσωτερικαί έπιφάνειαι τῶν τοίχων ανάγκη νά καθαρίζωνται εύκόλως, καί πρὸς τοῦτο αἱ γωνίαι αἱ σχηματιζόμεναι έκ τῆς συμπτώσεως τῶν τοίχων μεταξύ των καί μετά τῆς δροφῆς ἢ τοῦ εἰδάφους στρογγυλοῦνται τοῦλάχιστον κατὰ ἀκτίνα 0,10 μέτρου. Εἰς τὸ κατώτερον μέρος τῶν τοίχων κατὰ τὴν σύμπτωσιν αὐτῶν μετά τοῦ εἰδάφους τίθεται σειρά ἐγκοίλων κυματίων (gorges) καί ἄνωθεν αὐτῶν σειραὶ τινες πλακίων μὴ ἐξεχόντων τοῦ έκ γύψου τοίχου, ὅστις λειοῦται καί χρωματίζεται δι' ἐλαιοχρώματος ἀνοικτοῦ ἐστιλβωμένου.

Τὰ ἐπιπλα τῶν αἰθουσῶν εἰσιν έκ σιδήρου διὰ τὴν ἀσφαλῆ ἀπολύμανσιν αὐτῶν γαλβανιζομένου πρὸ τῆς βαφῆς πρὸς ἀποφυγὴν δξειδώσεως έκ τῶν ἀντισηπτικῶν οὐσιῶν, αἵτινες καταστρέφουσι τὴν βαφήν. Αἱ κλῖναι κατασκευάζονται ἄνευ δξειῶν γωνιῶν, τὸ δὲ ὑπόστρωμα αὐτῶν έκ πλεκτοῦ σύρματος ἢ ἐλασμάτων σιδηρῶν συστήματος ἀτλοῦ ἄνευ ἐλατηρίων σπειροειδῶν. Τὸ ζήτημα τῆς κατασκευῆς τῶν στρωμνῶν ὑπὸ ἔποψιν οἰκονομικὴν καί ἀντισηπτικὴν δὲν εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν λελυμένον. Ἄλλαι μὲν τῶν φυτικῶν οὐσιῶν δὲν ἀνθίστανται εἰς τὴν ἀπολύμανσιν, ἄλλαι διατηροῦσι τὴν ὑγρασίαν ἢ καί ἀποπέμπουσιν ὀσμὴν μετά τὴν διὰ τοῦ κλιβάνου ἀπολύμανσιν, ὥστε ἀποβαίνει οἰκονομικώτερον εἶδος στρωμνῶν τὸ έκ μαλλίου καί τριχῶς, καθ' ὅτι εἶναι τὸ μᾶλλον ἀντέχον εἰς τὴν ἀπολύμανσιν. Προετάθη ὡσαύτως νά περικαλύπτωνται αἱ στρωμναὶ δι' ὑφάσματος ἀδιαπεράστου, ὅπερ μετά τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἀσθενοῦς νά πλύνῃται δι' ἀντισηπτικῶν οὐσιῶν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον δὲν παρέχει οὐδεμίαν ἀσφάλειαν, ἂν κατεκλίθησαν ἐπ' αὐτοῦ πάσχοντες έκ μολυσματικοῦ νοσήματος. Αἱ νυκτεριναὶ τράπεζαι (tables de nuit) ἔχουσαι δύο ἢ τρεῖς βαθμίδας ἐξ ὑάλου, εἰσι σιδηραὶ καί ἀνοικταὶ κατὰ τὰς τέσσαρας αὐτῶν πλευράς, ἵνα ὁ ἰατρός παρακολουθῇ, ἂν τὰ ἐπ' αὐτῶν τιθέμενά εἰσι ἐν τάξει.

Ταῦτά εἰσι τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν κόμωσιν, αἱ ἀτομικαὶ πτυελίστραι, τὸ εὐροδοχείον ἐν ἀνάγκῃ κτλ. Εἰς τὰς γωνίας τῶν μεγάλων αἰθουσῶν καὶ διαδρόμων τίθενται πτυελίστραι κοινῆς χρήσεως. Εἰς τινὰ τῶν δωματίων τοποθετεῖται πηγὴ ὕδατος ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, ἵνα διευκολύνηται ἡ ὑπηρεσία ὁσάκις εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποβληθῇ ὁ πάσχων εἰς τὴν διὰ λουτρῶν θεραπείαν. Ἐν παλαιότεροις χρόνοις ἐντὸς τῶν αἰθουσῶν ἐτίθεντο τὰ χρειώδη πρὸς ἐπίδεσιν τραυμάτων, σήμερον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μόλυνσεως, ἦν δυνατὸν νὰ ὑποστῶσιν ὑπὸ τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἀσθενῶν, τίθενται ταῦτα ἐπὶ κινητῶν φορέων πολυτελοῦς κατασκευῆς, ἐν οἷς διὰ προσφυοῦς συνδυασμοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἡ ἀπολύμανσις τῶν χειρῶν τοῦ ἱατροῦ, καὶ πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἐπίδεσιν τοῦ ἀσθενοῦς ἀμέσως ἀνευρίσκεται. Τὰ φορεῖα ταῦτα μεταφέρονται παρὰ τὴν κλίνην τοῦ πάσχοντος κατὰ πᾶσαν ἐπίδεσιν.

Τὸ νοσοκομεῖον ἔχει διπλοῦν προορισμὸν, νὰ προσφέρῃ τὰς πρῶτας βοθηθείας ἢ συμβουλὰς εἰς τοὺς καθ' ἑκάστην προσερχομένους πάσχοντας καὶ νὰ νοσηλεύῃ ἐν αὐτῷ πάσχοντας. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη δύο διαμερισμάτων, τοῦ τμήματος τῆς ἐξωτερικῆς κλινικῆς καὶ τοῦ τμήματος τῶν νοσηλευομένων, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ κυρίως νοσοκομεῖον.

Ἐκ τῶν προσερχομένων εἰς τὴν ἐξωτερικὴν κλινικὴν ἀσθενῶν οἱ μὲν μετὰ τὴν ἐξέτασιν ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ λαμβάνουσι τὰ ἀναγκαῖα φάρμακα καὶ ἀπέρχονται, ἄλλοι ὑφίστανται μικρὰν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν ἢ γυναικολογικὴν τοιαύτην, καὶ ἄλλοι, ἐὰν κριθῇ ἐπάναγκες καὶ ἐπεῖγον, εἰσάγονται εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ τῶν προσερχομένων τούτων ἀσθενῶν οἱ πλεῖστοι ἀνήκουσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν πτωχῶν ἐργατῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ποικίλλει ἀναλόγως τῆς εὐπορίας ἢ μὴ τῆς χώρας, ὅστις πάντως ὁ ὅμως εἶναι μέγας, ὅτι τὰ ἐνδύματα αὐτῶν συνήθως εἰσὶ ρυπαρὰ καὶ ὅτι μεταξὺ

τούτων υπάρχουν και πάσχοντες ἐκ μολυσματικῶν νοσημάτων, ἐννοεῖ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνωνται δεκτοὶ τοιοῦτοι ἀσθενεῖς ἐντὸς τοῦ νοσοκομείου πρὸς ἐξέτασιν χωρὶς νὰ ὑποστῶσι τὴν πρώτην ἀπολύμανσιν. Διὰ τοὺς λόγους τούτους διαρρυθμίζεται τὸ τμήμα τοῦτο τῆς ἐξωτερικῆς κλινικῆς οὕτως ὥστε νὰ ὑπάρχη μία αἰθουσα ὑποδοχῆς διὰ τοὺς ἄνδρας, μία διὰ τὰς γυναῖκας πρὸς ἀποφυγὴν ἀτόπων, ἐν δωμάτιον διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ἐξέτασιν, δύο τοῦλάχιστον λίαν μικρὰ δωμάτια (box), εἰς ἃ νὰ ἀπομονωθῶσιν ἀμέσως ἐκ τῶν ἄλλων ἀσθενῶν οἱ πάσχοντες ἐκ μολυσματικῶν νοσημάτων ἅμα τῇ εἰσόδῳ των εἰς τὸ νοσοκομεῖον, εὐθὺς ὡς ἀναγνωρισθῶσιν ὡς τοιοῦτοι, μία αἰθουσα μικρὰ διὰ μικρὰς ἐπέμβασεις χειρουργικὰς καὶ γυναικολογικὴν ἐξέτασιν, ἐν δωμάτιον μικρὸν, ἐν ᾧ ὁ πάσχων νὰ ἀπεβάλῃ τὴν ρυπαρὰν αὐτοῦ ἐνδυμασίαν, ἵνα περιβληθῇ καθαρὸν ἐπενδύτην καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἰθουσαν, ἐν ἣ θὰ ὑποστῇ μικρὰν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν, τέλος ἀποχωρητήριον, νιπτῆρ καὶ λουτήρ, ἵνα, ἐὰν δεῖσῃ νὰ παραμείνῃ ὁ πάσχων ἐν τῷ νοσοκομείῳ, ὑποστῇ τὴν πρώτην καθαριότητα, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι κεντρικοὶ λουτήρες ἐν τῷ γενικῷ τμήματι. Ὁ συνδυασμὸς οὗτος ἀποτελεῖ τὴν οικονομικωτέραν διάταξιν λαμβανομένων πάντοτε ὑπ' ὄψιν τῶν ἡμετέρων ἀναγκῶν.

Τεθέντος ἤδη δὲ ἐν χειρουργικῷ τμήματι διατίθενται διὰ τὴν νοσηλείαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν 20 περίπου κλῖναι ἐξετάσωμεν πόσαι αἰθουσαι ἢ δωμάτια ἀπαιτοῦνται, ἵνα ταξινομηθῶσιν οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι ἀναλόγως τῶν δυναμένων νὰ παρουσιασθῶσιν ἐπιστημονικῶν ἀναγκῶν παρὰ τοῖς πάσχουσι τούτοις.

Αἱ αἰθουσαι καὶ τὰ δωμάτια διατίθενται οὕτως ὥστε ἄνδρες καὶ γυναῖκες νὰ χωρισθῶσιν εἰς δύο αἰθούσας καὶ νὰ ὑποδαιρεθῶσι πάλιν εἰς δύο ἄλλας αἰθούσας σηπτικῶν καὶ ἀσήπτων· ἀνάγκη νὰ διατεθῶσι δύο τοῦλάχιστον δωμάτια

ἐν δι' ἄνδρας καὶ ἐν διὰ γυναῖκας ὑποστάντας μεγάλην ἐγχειρήσιν ἢ ἔχοντας ἀνάγκην ἀναπαύσεως ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν τραυμάτων αὐτῶν, δύο ἕτερα δωμάτια ὁμοίως ἐν δι' ἄνδρας καὶ ἐν διὰ γυναῖκας ἀπομονωτέους ὡς ἐκ τῆς μολυσματικῆς φύσεως τῶν νοσημάτων αὐτῶν ἀπαιτοῦνται ἐπίσης δύο δωμάτια διὰ τοὺς βαρέως ἀσθενεῖς ἢ ψυχορραγοῦντας. Ἐν συνόλῳ παρατηρεῖ τις ὅτι, ἵνα ταξινομήσῃ τὸν μικρὸν τοῦτον ἀριθμὸν τῶν ἀσθεῖων συμφώνως πρὸς τὰς παρουσιαζομένας ἀνάγκας, ἔχει ἀνάγκην τοῦλάχιστον 10 δωματίων καὶ αἰθουσῶν. Εἰς τὸ χειρουργικὸν τμήμα ἀπαραίτητον εἶναι ἐν χειρουργεῖον διὰ τὰς σηπτικὰς ἐγχειρήσεις καὶ ἐν διὰ τὰς ἀσήπτους, ἐν μικρὸν δωμάτιον διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν ἐπιδέσμων καὶ χρησίων διὰ τὴν ἀντισηψίαν καὶ προφύλαξιν αὐτῶν καὶ τέλος δωμάτιον τῆς ἐπαγρυπνούσης νοσοκόμου λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας διαμένει ἐν τῷ τμήματι τῆς γενικῆς ὑπηρεσίας. Ἀπαραίτητα ἐξαρτήματα τοῦ χειρουργικοῦ τμήματός εἰσι αἰθουσα λουτήρων, αἰθουσα νιπτήρων καὶ ἀποχωρητήρια.

Τὸ παθολογικὸν τμήμα ἔχει τὰς αὐτὰς ἀξιώσεις, διότι καὶ τοῦτο ἔχει τοὺς βαρέως ἀσθενεῖς, τοὺς ἀπομονωτέους, τοὺς ψυχορραγοῦντας. Εἶναι δύσκειλον νὰ προαναγνωρίσῃ τις ἐνίοτε τὸ ὑποπτον περιστατικόν. Ἐνδέχεται πολλάκις νὰ δεχθῇ τις πάσχοντα δι' ὠρισμένον νόσημα καὶ ἡ περαιτέρω πορεία τῆς νόσου νὰ ἀποδείξῃ ὅτι πρόκειται περὶ μολυσματικοῦ νοσήματος.

Ἐκ πρώτης ὄψεως αἱ ἀξιώσεις αὗται φαίνονται ὑπερβολικαί, καὶ ἴσως νομισθῶμεν ὅτι σχεδιαγραφοῦμεν νοσοκομεῖον μεγάλων διαστάσεων. Πολλαὶ σελίδες δὲν θὰ ἐξήρχουν πρὸς περιγραφὴν νεωτέρων νοσοκομείων μεγάλων πόλεων προωρισμένων διὰ πολλοὺς ἀσθενεῖς. Πολλὰ δεκάδες ἑκατομμυρίων δαπανῶνται διὰ τὰ ἀνάκτορα ταῦτα τῆς ἐπιστήμης, ἅτινά εἰσι προωρισμένα, ἵνα οὐ μόνον τῆς νοσηλείας πασχόντων ἐπιλαμβάνωνται, ἀλλὰ καὶ χρησιμεύωσιν

ὡς ὑποδείγματα τῆς ἐφρημοσμένης ὑγιεινῆς καὶ σπουδα-
στήρια τῶν ἐν αὐτοῖς ὑπηρετούντων σοφῶν ἰατρῶν, οἵτινες
ἐξ αὐτῶν διαχέουσι τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης. Περὶ τοιαύτης
διασκευῆς οὐδὲ λόγος. Καὶ ἵνα γενικὴν ἰδέαν δώσωμεν, ἀρ-
κούμεθα νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι διὰ τὸ ἐν τῷ ἐν Lariboisiere νο-
σοκομείῳ τμήμα τῶν νόσων τῶν οὐρητικῶν ὀργάνων ἐδα-
πανήθησαν 1,600,000 χιλιάδες φράγκων, καὶ δὲν περιλαμ-
βάνει τοῦτο εἰμὴ μόνον 50 κλίνας.

Ἡ ταξινόμησις αὕτη ἀποτελεῖ τὸν οἰκονομικώτατον συνδυ-
ασμὸν, ὃν δύναμαι νὰ φαντασθῶ, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν, αἵ-
τινες ἐπαρκειάσθησαν ἐν τῷ νοσοκομείῳ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο.

Ἀνάγκη ἤδη παραλλήλως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τὰς διὰ
τὴν ὑγιεινὴν διάταξιν τῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ νοσηλευομένων
νὰ ἐξετασθῆ καὶ τὸ ζήτημα τῶν ἐν αὐτῷ ὑπηρετούντων νο-
σοκόμων ὑπὸ ἔποψιν τῆς μορφώσεως καὶ τῆς δράσεως αὐτῶν.

Ἄφ' αὐτοῦ χρόνου νέα μέθοδος ἐπίδεσεως τῶν τραυμάτων
εἰσῆχθη εἰς τὴν χειρουργικὴν διὰ τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ με-
γάλου Pasteur, ἡ δρᾶσις τῶν νοσοκόμων καθ' ὀλοκληρίαν
μετεβλήθη καὶ ἀπετέλεσαν οὗτοι προσωπικότητα ἀναπό-
σπαστον τοῦ ἱατροῦ. Ἡ ἀπολύμανσις τοῦ πάσχοντος κατὰ
τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον ἢ κατὰ τὴν διαμο-
νὴν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, ἡ ἀπολύμανσις παντὸς χρησίμου
κατὰ τὴν ἐγχείρησιν καὶ ἡ δρᾶσις αὐτῶν κατὰ ταύτην
ἢ καὶ μετὰ ταύτην καὶ ἡ ἀπολύμανσις τῶν ἐν τῷ νοσοκο-
μείῳ σκευῶν καὶ ἐπίπλων ἐφείλκυσε ἰδιαιτέρως τὴν προ-
σοχὴν τῶν χειρουργῶν, οἵτινες ἀπήτησαν, ἵνα οὗτοι κέκτην-
ται εἰδικὴν μόρφωσιν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχη ἡ ἀναλαμβάνουσα
τὴν περιθαλψιν τῶν ἀσθενῶν καλὴν θέλησιν, αὐταπάρνησιν ἢ
καρδίαν συμπαθοῦσαν, ἵνα εἶναι καλὴ νοσοκόμος. Πρόκειται
περὶ μεθόδου καὶ γνώσεως, καὶ ἵνα εἶναι τις κίτοχος τούτων
εἶναι ἀνάγκη διδασκαλίας. Πρὸς τί ἡ ἀπολύμανσις τῶν χει-
ρῶν τοῦ ἱατροῦ καὶ τῶν τῶν βοηθῶν, τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τοῦ χει-

ρουργείου, όταν τὸ ἀπλοῦν νῆμα παραδοθῆ εἰς τὸν χειρουργὸν ὑπὸ χειρὸς νοσοκόμου μὴ ὑποστάσης τελείως ἀπολύμανσιν; Μὴ ἡ τύχη τοῦ πάσχοντος δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πρώτης ἐπιδέσεως, καὶ μὴ κατὰ τὴν ἀποθεραπείαν ἐξ ἀμελεῦς ἐπιβλέψεως δὲν δύναται νὰ ἐπισυμβῶσι σοβαραὶ ἐπιπλοκαὶ ἐνίοτε θανατηφόροι; Ἄν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μετεχόντων τῆς ἐγχειρήσεως δεόν νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατὸν μικρὸς, οὐχ ἤττον ὑπάρχουσι περιστάσεις καθ' ἃς καὶ ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ προσωπικὸν διατίθεται δι' ἓνα πάσχοντα. Ἡ τοιαύτη ἀνάγκη διοργανώσεως νοσοκομιακῆς ὑπηρεσίας ἐγένετο τοσοῦτον αἰσθητῆ εἰς τὰ διάφορα ἔθνη, ὥστε πάντα ἴδρυσαν σχολὰς πρὸς ἐκπαίδευσιν νοσοκόμων. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδρύθη τῆ εἰσηγήσει τῆς Florence Nightingale, τοῦ ἀγγέλου τούτου τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου καὶ μητρὸς τῶν νοσοκόμων, ἥτις διὰ τῆς διοργανώσεως, ἣν ἐπέφερεν ἐν τοῖς Ἀγγλικῶς φορητοῖς νοσοκομείοις κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον κατεβίβασε τὴν θνησιμότητα ἀπὸ 40 ο)ο εἰς 2,21 ο)ο, σχολὴ ἐν τῷ νοσοκομείῳ Saint Thomas, καὶ συνδρομὴ προκαταρτικὴ ἐξ 1,250,000 φρ. ἐχρητίμειυσεν ὡς βάσις τῆς συστάσεως αὐτῆς. Ἡ θέσις τῶν νοσοκόμων τοσοῦτον ἔχει ἐξυψωθῆ, ὥστε προστρέχουσιν ἐκ τῶν καλῶν κοινωνικῶν τάξεων, καὶ δὲν εἶναι ἄπορον διὰ τοῦτο ὅτι κατ' ἔτος δι' ἓ. καὶ μόνον νοσοκομείον ὑπάρχουσι πλείονες τῶν 1500 αἰτήσεων πρὸς παραλαβὴν τῶν αἰτουμένων εἰς τὸ νοσοκομείον. Ὁ Hermann Sabran πρόεδρος τοῦ Ἀδελφάτου τῶν νοσοκομείων τῆς Λυῶν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν ἔλεγεν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑστεροῦσαν ἐκπαίδευσιν τῶν νοσοκόμων « Ἐλέχθη καὶ συχνάκις ἐπαλαμβάνεται ὅτι δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ περιθάλπωμεν τοὺς ἀσθενεῖς ὅπως τὸ πάλαι· ἢ καλὴ θέλησις καὶ ἀφοσίωσις εἰσι πρώτισται ιδιότητες δι' ἓνα νοσοκόμον, ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσι πλέον· ἵνα μὴ ριψοκινδυνεύωμεν τὴν ζωὴν τῶν ἀσθενῶν μας, δεόν νὰ ἐφαρμοζώμεν αὐστηρῶς τὰς ἐνδείκνυσμένας νέας με-

θόδους ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ διδαχθῇ τὸ προσωπικόν, ὅτι ἡ ἐλαχίστη ἀμέλεια τῶν διαγραφομένων κανόνων κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀντισηψίας ἀρκεῖ νὰ ριψοκινδυνεύσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὅλης θεραπείας.

Οἱ ἔχοντες πείραν ἐν τοῖς νοσοκομείοις γνωρίζουσι πόσον ἡ δρᾶσις τοῦ δευτερεύοντος προσωπικοῦ ἔλαβε διαστάσεις καὶ ποῖον μέρος δύναται νὰ διαφιλονικῆσῃ τοῦτο διὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν ἐπιτυχίαν καὶ πόσον πολύτιμος εἶναι διὰ τὸν χειρουργὸν ἡ πεφωτισμένη καὶ εὐπειθὴς συνεργασία τούτου».

Ὁ καθηγητὴς Michelinι κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς Σχολῆς τῶν νοσοκόμων τῆς Γενεύης κατὰ τὸ ἔτος 1884 ἔλεγεν «ἡ τέχνη τοῦ περιθάλπειν τοὺς ἀσθενεῖς ἀπαιτεῖ ἐκτὸς τῆς ἱκανότητος καὶ ἠθικῆς τῶν ἀφοσιωμένων εἰς αὐτὴν ἄθροισμα γνώσεων καὶ εἰδικῆν ἐκπαίδευσιν. Διὰ ταῦτα διδασκαλία κατάλληλος εἶναι ἀναγκαία, ἣτις, ἐνῶ ἱκανοποιεῖ τὰς ἀπαιτήσεις νοσοκομείου καλῶς διωργανωμένου, ἐξευγενίζει τὰς καρδίας ἐκείνων, οἵτινες ἀφιερῶνται εἰς αὐτήν». Ἐν Γαλλίᾳ τῇ εἰσηγήσει τοῦ Bourneville ἰδρῦθησαν διάφοροι σχολαὶ νοσοκόμων πρὸ πολλοῦ καὶ ἡ Assistance publique τῶν Παρισίων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1876 ἤδη ἰδρύσει τοιαύτας σχολάς. Δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Γαλλίας καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν Léon Bourgeois ὑπὸ χρονολογίαν 10 Φεβρουαρίου 1896 ὑποδεικνύων πρὸς τὰ Ἀδελφάτα τῶν νοσοκομείων τὴν ἀνάγκην ταύτην ἔγραφε «γνωρίζομεν κάλλιον σήμερον ἢ ὅσον πρό τινων ἐτῶν πόσον εἶναι συμφέρουσα διὰ τὴν θεραπείαν τῶν πασχόντων ἡ δρᾶσις τῶν νοσοκόμων. Τὰ Ἀδελφάτα ὀφείλουσιν οὐδὲν νὰ παραμελήσωσιν, ὅπως τὸ προσωπικόν τοῦτο κατέχη τὰς ἀπαραιτήτους γνώσεις πρὸς ἐπιβεβλημένην ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος». Νόμος τοῦ κράτους ὑπὸ χρονολογίαν 15 Ἰουλίου 1893 ἐπέβαλε δι' ἐπιβλητικῶν τρόπων τὴν θεραπείαν τῆς ἀνάγκης ταύτης.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ διδασκαλία συνίσταται εἰς θεωρητικὴν καὶ

πρακτικήν. Ἄρχεται διὰ τὴν μαθητευομένην ἅμα τῇ παραδοχῇ αὐτῆς· ἡ διδασκαλία γίνεται ὑπὸ ἐνὸς χειρουργοῦ καὶ ἐνὸς παθολόγου καὶ περιλαμβάνει στοιχεῖα φυσιολογίας, ἀνατομικῆς, παθολογίας, χειρουργικῆς καὶ ὑγιεινῆς. Ἡ ἀρχινοσοκόμος διδάσκει πρακτικῶς τὸν τρόπον τῆς περιποιήσεως τῶν ἀσθενῶν καὶ τὴν διοργάνωσιν τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν. Ἀναλόγως τῆς προόδου, ἣν θὰ ἐπιδείξῃ, ἡ μαθητευομένη λαμβάνει διαφόρους τίτλους καὶ μόνον μετὰ τὴν τελευταίαν ἐξέτασιν μετὰ τρία ἔτη λαμβάνει τὸν τίτλον τῆς ἀρχινοσοκόμου.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ διδασκαλία κανονίζεται περίπου ὁμοιομόρφως· τὸ πρόγραμμα περιλαμβάνει τὰ αὐτὰ μαθήματα ἐρρυθμισμένα ἐπὶ βάσεως ἀπλῆς καὶ πρακτικῆς ὅσον τὸ δυνατόν. Ἀναφέρω τὸ ἰδεῶδες νοσοκόμου χωρὶς νὰ παραλείψω νὰ εἶπω ὅτι ὑπάρχουσι διάφοροι διαβαθμίσεις τοῦ προσωπικοῦ τούτου ἀναλόγως τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀναπτύξεως αὐτοῦ διὰ τὰ διάφορα εἶδη τῶν βαθμηδὸν ἀπλουστέρων ὑπηρεσιῶν. Φαντάζομαι τινὰ τῶν κυρίων Δημοτικῶν Συμβούλων πρὶν ἢ κατανοήσῃ τὸ τελικὸν συμπέρασμα, εἰς ὃ ἀποβλέπω, καὶ ἔχοντα ὑπ' ὄψιν του ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἡμετέρου νοσοκομείου, ἀναφωνοῦντα «δὲν εὐρισκόμεθα οὔτε εἰς τὴν Ἀγγλίαν οὔτε εἰς τὴν Γαλλίαν». Ἐνταῦθα ἀκριβῶς ἐγκεῖται ἡ πλάνη. Ἡ ἐπιστήμη ἐφαρμοζομένη ἔχει τὰς αὐτὰς ἀπαιτήσεις, ὅπου καὶ ἂν ἐξασκῆται, ὁμοίως ἐν τῇ καλύβῃ τοῦ πτωχοῦ ὅπως καὶ ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν μεγιστάνων. Ἐν τοῖς μεγάλοις νοσοκομείοις ἡ περίθαλψις τῶν πασχόντων ἐξασκεῖται ἐπὶ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀναλόγως τῶν κατοίκων, ἐπομένως καὶ αἱ δαπάναι εἶναι μεγάλαι· πάντοτε ὅμως δύναται νὰ τηρηθῇ ἡ ἀ. α. λογία δι' ὠρισμένην μονάδα πασχόντων. Ἄλλως τε τί νομίζετε λαμβάνει μία τοιαῦτα ἔχουσα προσόντα νοσοκόμος; Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ πρώτη τάξις τῶν νοσοκόμων λαμβάνει 45—50 ἀγγλικὰς λίρας κατ' ἔτος, ἐν Γαλλίᾳ 1200 φρ. κατ' ἔτος. Ὁ μισθὸς οὗτος εἶναι ὁ ἀνώτατος τῶν διακριθεισῶν πτυχιούχων

νοσοκόμων μετὰ ὑπηρεσίαν πολυετή, ἀφοῦ αὐταὶ διήλθον πολλὰ ἄλλα στάδια διαβαθμίσεων τοῦ μισθοῦ αὐτῶν πολὺ κατώτερα! Ἐννοεῖται ὅτι ἐξατφαλίζεται ἡ τροφή, ἡ κατοικία, ἡ περιθαλψὶς κατὰ τὸ γῆρας καὶ αἱ προσφερόμεναι ἀναπαύσεις εἰσὶ τοιαῦται, ὥστε οὐχὶ χάριν ἀναφυγῆς ἐκ τοῦ ἀτεροπούς ταύτης τῆς ἐκθέσεως ἀλλὰ δια τὸ ὑψηλὸν τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἰδέας ἀναφέρω ὅτι εἰς ὅλα τὰ νοσοκομεῖα διατίθενται εὐρεῖται αἰθουσαὶ διακεκοσμημέναι μετὰ τινος πολυτελείας πρὸς ἀναφυχὴν τῶν νοσοκόμων, βιβλιοθήκαι, εἰκονογραφημένα περιόδοι καὶ πᾶν τὸ σχετικὸν πρὸς τὸ ἔργον αὐτῶν ἀνάγκωσμα, ὅπως καλλυθῆ καὶ ἐξευγενισθῆ ἡ ἤδη ἐξ ἀνατροφῆς καλλιεργημένη ψυχὴ αὐτῶν διὰ τὸ φιλόανθρωπον αὐτῶν ἐπάγγελμα.

Ἄλλὰ ἵνα κατανοηθῶσι τὰ καθήκοντα ἐν γένει τῶν νοσοκόμων τὰ σχετιζόμενα ἰδίως πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀντισηψίας καὶ περιγραφῶσι τὰ μέσα, ἅτινα διατίθενται ὑπὲρ αὐτῆς, θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ εἰσέλθω εἰς πολλὰς λεπτομερείας, αἵτινες θὰ ἀπετέλουν θέμα εἰδικῆς διδασκαλίας καὶ θὰ ἀπεμάκρυνόν με τοῦ θέματος, διότι προτίθεμαι νὰ δώσω μόνον γενικὴν ἰδέαν τῆς μορφώσεως τούτων εἰς τοὺς μὴ ἰατροὺς.

Μετὰ τὰ γενικὰ ταῦτα περὶ τῶν ἀναγκῶν νοσοκομείου, δίδομεν σύντομον περιγραφὴν τοῦ ἡμετέρου Νοσοκομείου καὶ ἰδίᾳ τοῦ ὑφ' ἡμᾶς χειρουργικοῦ τμήματος, ἀκριβῶς ὅπως παρελάβομεν αὐτό, ἵνα ὑμεῖς ἔχητε ὑπ' ὄψιν τὰ ἤδη γνωστὰ καὶ συγκρίνοντες αὐτὰ πρὸς τὰ περιγραφησόμενα δυνηθῆτε νὰ κατανοήσητε οὐ μόνον τὰς ἀτελείας αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς οὓς ὑποβάλλονται οὐ μόνον οἱ προσερχόμενοι εἰς τὴν ἐξωτερικὴν κλινικὴν ἀλλὰ καὶ οἱ νοσηλευόμενοι ἐν αὐτῇ.

Δεξιόθεν τῷ εἰσερχομένῳ ὑπάρχει τμήμα ἀπομεμονωμένον τοῦ κυρίως νοσοκομείου, ἀποτελούμενον ἐκ 5 δωματίων καὶ αἰθουσῶν προσωρισμένων διὰ φαρμακεῖον, δι' αἵθουσαν παραμονῆς ἐξωτερικῶν ἀσθενῶν, διὰ γραφεῖον ἰατροῦ ἐν ᾧ ἐξε-

τάζονται οί πάσχοντες, δι' αἰθουσαν ἀσθενῶν ὑποδίκων καὶ καταδίκων καὶ διὰ νεκροθάλαμον ἐσχάτως ἐγκατεστάθη μικρὸν ἐργαστήριον διὰ μικροσκοπικὰς ἐξετάσεις ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ἰατροῦ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ παθολογικοῦ τμήματος κ. Ἰ. Κοντολέοντος καὶ οὕτω ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀσθενῶν γίνεται ἐν τῇ προωρισμένῃ διὰ νεκροθάλαμον αἰθούσῃ. Τὰ δωμάτια ταῦτα καὶ αἱ αἰθουσαι στεροῦνται προθαλάμου ἢ διαδρόμου καὶ διπλῶν θυρῶν. Εἰσὶν σχεδὸν ἰσόγεια, καὶ ἀμέσως εἰσέρχεται τις εἰς αὐτὰ ἐκ τοῦ περιβόλου. Οὐδεμία πρόνοια περὶ ἀερισμοῦ ἢ θερμάνσεως αὐτῶν ἐλήφθη.

Ἡ διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς ἀσθενεῖς προωρισμένη αἰθουσα ὑπόδοχῆς ἔχει ἐμβαδὸν 23,25 τετραγωνικῶν μέτρων. Οἱ καθ' ἐκάστην προσερχόμενοι ἀσθενεῖς ἰδίᾳ οἱ κατὰ τὰς τρεῖς τῆς ἐβδομάδος ἡμέρας εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χωρικοὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἀνήκοντες εἰς τὰς πτωχὰς τάξεις. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ποικίλλει καθ' ἐκάστην ἀναλόγως τῶν ἐποχῶν καὶ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Ἰανουαρίου τοῦ 1907 μέχρι σήμερον προσῆλθον περὶ τοὺς 3,500. Οἱ πάσχοντες οὗτοι ἄρχονται προσερχόμενοι ἀπὸ τῆς 8 πρωτῆς ὥρας καὶ παραμένουσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἢ ἐν τῷ περιβόλῳ, μέχρις οὗ ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ παθολογικοῦ τμήματος κ. Μελισάκης μετὰ τὴν ἐν τῷ νοσοκομείῳ κυρίαν ὑπηρεσίαν του ἀρξῆται τῆς ἐπισκέψεως προσκαλῶν, ὡσάκις κρίνηται τοῦτο ἀναγκαῖον, καὶ τὸν διευθυντὴν ἰατρὸν τοῦ παθολογικοῦ ἢ χειρουργικοῦ τμήματος. Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὑπόδοχῆς συναθροίζονται ἄνδρες καὶ γυναῖκες, δεόμενοι θεραπείας χειρουργοῦ ἢ παθολόγου, καὶ ἀναγκάζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἕνεκεν τοῦ μικροῦ χώρου κατ' ἀναλογίαν τῶν προσερχομένων νὰ παραμένωσιν ἐξωθεν τῆς αἰθούσης, ἐκτιθέμενοι οὕτω εἰς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς ἐπιδράσεις. Ἐκεῖ θὰ συναντηθῇ ὁ πάσχων, καὶ ὁμιλῶν ἐκ πείρας, φυματίωσιν μετὰ τοῦ πάσχοντος ἐκ βρογχικοῦ κατάρρου, ὁ πά-

σχω. ἐκ βρογχοπνευμονίας μολυσματικῆς μετὰ τοῦ ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς μητρὸς ἰλαριῶντος βρέφους αὐτῆς, ὁ πάσχων ἐκ κακοήθους φλυκταίνης ἢ ἐρυσσιπέλατος μετὰ τοῦ δι' ἀπλοῦν τραῦμα τοῦ δακτύλου ἐξαιτουμένου βοήθειαν. Οὐδεμία διάκρισις μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν γίνεται, διότι μία μόνον αἴθουσα διατίθεται· οὐδεὶς χωρισμὸς πασχόντων ἐκ μολυσματικῶν νοσημάτων καὶ μὴ, διότι δὲν ἐγκατεστάθη δωμάτιον ἀπομονώσεως. Οἱ ἐκ τούτων κίνδυνοι καταφανεῖς. Ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἱατροῦ πάσχων θὰ ἀποδυθῆ ἐκεῖ ἐν ἀνάγκῃ, θὰ ἐπιθέσῃ τὰ ἐνίοτε μυθώδους ρυπαρότητος ὑποδήματα καὶ ἐνδύματα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς πρώτης τυχούσης θέσεως καὶ θὰ ἐξετασθῆ. Ἐὰν εἶναι ἀνάγκη χειρουργικῆς τινοῦ ἐπεμβάσεως, θὰ ἐπιτεθῆ ὁ πάσχων ἐπὶ κοινῆς τραπέζης φέρων τὰ ρυπαρὰ αὐτοῦ ἐνδύματα χωρὶς νὰ ὑποστῆ προηγουμένως σοβαρὰν ἀπολύμανσιν, διότι οὐδὲν πρὸς τοῦτο διετέθη. Ἐὰν πρόκειται περὶ γυναικολογικῆς ἐξετάσεως, αἱ ἀτέλειαι καθίστανται ἀκόμη αἰσθητότεραι. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον πολλάκις ἀναγκάζομεθα τοιοῦτους ἀσθενεῖς νὰ ὀδηγῶμεν ἐντὸς τοῦ κυρίου νοσοκομείου μολύνοντες αὐτό.

Ἡ αἴθουσα τῶν καταδίκων κεῖται εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν περιγραφεῖσαν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους οἰκοδομικῆς· ἔχει ἐμβαδὸν 17,37 τετραγ. μέτρων καὶ χωρητικότητα 68,80 κυβικῶν μέτρων ἄνευ οὐδενὸς συστήματος ἀερισμοῦ καὶ θερμάνσεως. Περιέχει 4 κλῖνας. Αὕτη φυλάσσεται ὑπὸ στρατιωτικῆς φρουρᾶς ἄνευ νοσοκομιακῆς ἐπιβλέψεως. Οὐδὲν παράρτημα ἀναγκαῖον εἶναι προσηρημένον αὐτῇ οὔτε νιπτήρ οὔτε δωμάτιον ἀπομονώσεως καὶ τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον οὐδὲ ἀποχωρητήριον· ἀλλ' οὐδὲ συγκοινωνία μετὰ τοῦ κυρίως νοσοκομείου δια ἡλεκτρικοῦ κώδωνος ἔχει ἐγκατασταθῆ. Τραυματίαι παράκεινται ἐνίοτε τοῖς φθισιῶσι, μέχρις οὗ αἱ διατυπώσεις αἱ δικαστικαὶ ἀπαλλάξωσιν αὐτοὺς τῶν φυλακῶν. Ἡ νοσοκομιακὴ περίθαλψις ἐκτελεῖται ὑπὸ τῶν ἱατρῶν καὶ τῶν νο-

σοκόμων τοῦ νοσοκομείου διανοιγομένης ἐκάστοτε τῆς θύρας ὑπὸ τοῦ σκοποῦ· αἱ φυσικαὶ ἀνάγκαι τῶν κρατουμένων ἀσθενῶν ἐκτελοῦνται ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ διατηρουμένων τῶν ἐκκριμάτων αὐτῶν καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐν τῇ αἰθούσῃ, μέχρι οὗ ἄρξηται ἡ πρωϊνὴ ἐργασία τῶν ὑπηρετῶν. Εἶναι ἡ μόνη αἰθουσα νοσηλείας, ἣν ἡ πολιτεία προώρισε καὶ δι' ἐκείνους, οἵτινες δι' ἀπλήν ὑποψίαν κρατοῦνται ὑπὸ τῆς ἐξουσίας καὶ οὐς ἡ δικαιοσύνη ἀποδίδει ἀθώους εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς. Καί, ἵνα μὴ στερηθῶσιν οὗτοι οὐδὲ ψυχικῶν συγκινήσεων ἐκ τῶν θρήνων τῶν συγγενῶν πρὸς τὸν νεκρὸν, παρετέθη τῇ αἰθούσῃ αὐτῶν καὶ ὁ νεκροθάλαμος.

Τὸ κυρίως Νοσοκομεῖον, ὅπως τὸ διάγραμμα δεικνύει, ἔχει σχῆμα ὀρθογωνίου ἐπιμήκους τετραγώνου πλάτους 16 μέτρων καὶ μήκους 39,50 μέτρου συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς τοιχοποιίας. Ὁ μέγας αὐτοῦ ἄξων ἔχει διεύθυνσιν ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς. Τὸ ὄλον οἰκοδόμημα διαχωρίζει διάδρομος κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεγάλου ἄξονος πλάτους 2,70 μέτρου περατούμενος ἐκατέρωθεν εἰς τὰς δύο κυρίας τοῦ νοσοκομείου θύρας τὴν πρὸς ἀνατολὰς καὶ τὴν πρὸς δυσμᾶς καὶ διαιρῶν τὸ ὄλον νοσοκομεῖον εἰς δύο τμήματα τὸ χειρουργικὸν πρὸς βορρᾶν καὶ τὸ παθολογικὸν πρὸς δυσμᾶς. Ἡ πρὸς ἀνατολὰς θύρα αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ τοῦ περιβόλου, ἡ πρὸς δυσμᾶς ὑψοῦται ὑπὲρ τὸ ἐπίπεδον τοῦτο ἕνεκα τοῦ ἐπικλινοῦς τοῦ ἐδάφους, καὶ ἀνέρχεται τις διὰ μικρᾶς κλίμακος. Ἐν τῷ μέσῳ περίπου τοῦ διαδρόμου τούτου ὑπάρχει ἕτερος διάδρομος κάθετος πρὸς τοῦτον, ὅστις ἀπολήγει εἰς ἑτέραν θύραν πρὸς βορρᾶν. Εἰς τοὺς διαδρόμους τούτους οὐδέποτε εἰσδύει ὁ ἀπολυμαντικὸς ἥλιος, οὐδὲν σύστημα ἀερισμοῦ ἔχει ἐγκαθιδρυθῆ, δὲν φωτίζονται οὗτοι ἄνωθεν, ἀλλ' οὐδὲ ἔχει ἐγκατασταθῆ οὐδὲν τεχνικὸν σύστημα θερμάνσεως ἐν καιρῷ χειμῶνος. Ἐν γένει ὁ μέγας διάδρομος παρουσιάζει ὄψιν σήραγγος.

Ἡ βορεία πλευρὰ περιλαμβάνει τέσσαρας αἰθούσας καὶ δωμάτια (4,7,8,9), ἅτινά εἰσι προωρισμένα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος, τὸ γραφεῖον (1), τὴν αἴθουσαν τῶν λουτήρων (3), τὴν αἴθουσαν τῶν ἀποχωρητηρίων

	Δ		
			9
			8
			7
		6 5	
N	ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ	B	
			4
			3
			2
			1
A			

- 1 Γραφεῖον Διευθύνσεως.
- 2 Δωμάτιον νοσοκόμων γυναικῶν καὶ ὑπηρετριῶν
- 3 Αἴθουσα λουτήρων.
- 4 Αἴθουσα ἀνδρῶν χειρουργικοῦ τμήματος
- 5 καὶ 6 Ἀποχωρητήρια μετὰ προθάλαμου.
- 7 Δωμάτιον ἀνδρῶν χειρουργικοῦ τμήματος.
- 8 Αἴθουσα γυναικῶν χειρουργικοῦ τμήματος.
- 9 Δωμάτιον χειρουργικοῦ τμήματος
- 10 Δωμάτιον παθολογικοῦ τμήματος.
- 11 Αἴθουσα γυναικῶν παθολογικοῦ τμήματος.
- 12 Ἴματουθήκη.
- 13 Δωμάτιον ἀνδρῶν παθολογικοῦ τμήματος.
- 14 Αἴθουσα ἀνδρῶν παθολογικοῦ τμήματος.
- 15 καὶ 16 Δωμάτια ἀνωτέρου προσωπικοῦ.
- 17 Δωμάτιον νοσοκόμων ἀνδρῶν καὶ ὑπηρετριῶν.
- 18 Χειρουργεῖον.

ἔχουσιν καὶ μικρὸν προθάλαμον (5, 6) καὶ τὴν αἴθουσαν τῶν νοσοκόμων γυναικῶν καὶ ὑπηρετριῶν (2).

Ἐν τῇ μεσημβρινῇ πλευρᾷ κεῖνται τέσσαρες αἰθούσαι καὶ

δωμάτια (14, 13, 11, 10), προωρισμένα δια ασθενείς του παθολογικού τμήματος, ή ιματιοθήκη (12), τὰ δωμάτια τῶν βοηθῶν καὶ τοῦ διευθυντοῦ (15 καὶ 16), ἡ αἴθουσα τῶν νοσοκόμων ἀνδρῶν καὶ ὑπηρετῶν (17) καὶ τὸ χειρουργεῖον (18).

Ὡς παρατηρεῖ τις ἀμφότερα τὰ τμήματα ἔχουσι παραρτήματα κοινῆς χρήσεως καὶ τοῦτό με ἠνάγκασεν, ἵνα δώσω μικρὰν περιγραφὴν τοῦ ὅλου νοσοκομείου.

Ἐκ τῶν τεσσάρων αἰθουσῶν καὶ δωματίων, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὸ χειρουργικὸν τμήμα, ἡ αἴθουσα τῶν ἀνδρῶν ἔχει ἐμβαδὸν 38,52 τετραγωνικῶν μέτρων καὶ χωρητικότητα 173,34 κυβικῶν μέτρων καὶ περιλαμβάνει 6 κλίνας, ἡ αἴθουσα τῶν γυναικῶν ἔχει ἐμβαδὸν 34,24 τετραγωνικῶν μέτρων καὶ χωρητικότητα 154 κυβικῶν καὶ περιλαμβάνει 6 κλίνας, τὸ ἓν τῶν δωματίων ἔχει ἐμβαδὸν 21,40 τετραγωνικῶν μέτρων καὶ χωρητικότητα 96,30 κυβικῶν, καὶ περιλαμβάνει 4 κλίνας, τὸ ἕτερον ἔχει ἐμβαδὸν 17 τετραγ. μέτρων καὶ χωρητικότητα 86,50 κυβικῶν καὶ περιλαμβάνει 3 κλίνας καὶ εἶναι προωρισμένον ὅτε μὲν διὰ τοὺς ἀνδρας ὅτε δὲ διὰ τὰς γυναῖκας ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν. Αἱ αἴθουσαι καὶ τὰ δωμάτια τοῦ παθολογικοῦ τμήματός εἰσι μικροτέρων διαστάσεων καὶ περιλαμβάνουσι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν κλινῶν.

Ἐν συνόλῳ παρατηρεῖ τις ὅτι διὰ τὴν νοσηλείαν 19 ἀσθενῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, δι' οὗς εἶναι προωρισμένον τὸ χειρουργικὸν τμήμα, διετέθησαν τέσσαρες αἴθουσαι καὶ δωμάτια, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰσι πλήρη ὡς ἐκ τῆς δυνατολογίας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κλινῶν πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ καὶ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις. Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν διατεθειμένων κλινῶν εἶναι ὑπερβολικὸς, διότι, ἐὰν λάβῃ τις τὸν κόπον ἐπὶ τῶν δοθειτῶν ἤδη διαστάσεων τῆς χωρητικότητος καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἐμβαδοῦ νὰ ὑπολογίσῃ ἂν ἔχωσιν αὐταὶ τὸν ἀπαιτούμενον χῶρον καὶ ἀέρα δι' ἑκάστην καὶ δι' ἕκαστον ἀσθενῆ συμφῶνως πρὸς τὰ ἐκτεθέντα ἤδη ἐν τῇ

είσηγήσει, θά άνεύρη ότι κλίναί τινες δέον νά αφαιρεθώσιν. Άλλά και ό διατιθέμενος χώρος είναι άνεπαρκής, διότι είναι άπολύτως άδύνατον νά ταξινομήση τις τούς άσθενεΐς του άνδρας και γυναΐκας, σηπτικούς και άσήπτους, πάσχοντας έκ νοσημάτων, δι' ά δέον νά άπομονώση τις αυτούς, (έκ γανγραίνης αερώδους, τετάνου), ύποστάνας μεγάλην έγχείρησιν και έχοντας ανάγκην άπολύτου ήσυχίας τουλάχιστον δια τās πρώτας ήμέρας (λαπαροτομίαν, κάταγμα του κρανίου) και τέλος τούς βρέως άσθενείς και άπονήσκοντας έν τέσσαρσι δωματίοις και αΐθουσαις. Έάν δέ λάβη τις ύπ' όψιν ότι τοιαύτη ανάγκη ενίοτε παρουσιάζεται, φθάνει εις τό συμπέρασμα ότι τό χειρουργικόν τμήμα, ίνα ανταποκριθῆ εις πλήρη και ούχι πάλιν ιδανικήν έπιστημονικήν λειτουργίαν μόλις μίαν αΐθουσαν δύναται νά διαθέση προς ύποδοχήν άσθενών, λογιζομένου πάντοτε ότι χρειάζονται κατά τό σύστημα, ό έχω ύπ' όψιν μου, δωμάτια μικροτέρας χωρητικότητας των ύπαρχόντων.

Διά τό παθολογικόν τμήμα τās αύτās παρατηρήσεις δύναται τις νά κάμη λογιζομένου ότι διαθέτει και τοϋτο 4 αΐθουσας και δωμάτια δι' άνδρας και γυναΐκας και έχει και τοϋτο τούς άπομονωτέους, τούς παραληροϋντας και λίαν έξημμένους, τούς ψυχορραγοϋντας.

Άπασαι αΐθουσαι και τά δωμάτια του χειρουργικού τμήματός εισι του αύτου ρυθμού. Οί έσωτερικοί τοΐχοί εισιν έξ άμμοκονίας, ούχι λείοι, έπαλλημιμένοι δι' ασβέστου. Κατά τό κατώτερον αύτων μέρος προς τό έδαφος εισιν έπεστρωμένοι με μίαν σειράν πλακίων, άτινα έξέχουσι τής έπιφανείας του τοΐχου προσφέροντα έπιφάνειαν μείζονα 0,01 του μέτρου, έφ' ής έπικάθηται ή κόνις. Κατά την σύμπτωσιν των τοΐχων προς άλλήλους και προς την δροφήν ύπάρχει τό προσήκον στρογγύλωμα, ούχι όμως και κατά την σύμπτωσιν αύτων προς τό έδαφος ένεκεν τής

ἐλλείψεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ συστήματος τῶν ἐγκοίλων κυ-
 ματίων. Τὸ ἔδαφος εἶναι ἐπεστρωμένον διὰ πλακίων ἐρυθροῦ καὶ
 φαιοῦ χρώματος, εἶναι τέλειον, φαιδρύνει τὸ ὄμμα καὶ ἐπι-
 σπᾶται τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου σχηματίζοντος καλὴν
 ἐντύπωσιν ἐκ τούτου διὰ τὸ ὄλον. Τὰ παράθυρα τοῦ χειρουργι-
 κικοῦ τμήματος κείνται πρὸς βορρᾶν ἔχοντα ὕψος 2,10 τοῦ
 μέτρου καὶ πλάτος 0,90 τοῦ μέτρου μετὰ τῶν ἄνω θυρίδων.
 Κλείονται διὰ διπλῶν φύλλων. Αἱ ἄνω θυρίδες αὐτῶν κλεί-
 ονται ἐπίσης διὰ διπλῶν φύλλων, ἀλλὰ κατὰ τοιοῦτον σύ-
 στημα, ὥστε δυσχερένεται ἡ διάνοιξις αὐτῶν ἰδίως τῶν πρὸς
 τὰ ἔξω φύλλων, δι' ἣν ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἐργασία διὰ κλί-
 μακος. Αἱ κλίμαι καὶ αἱ τράπεζαι τῆς νυκτός εἰσι τελείου
 συστήματος. Ὡς παρατηρεῖ τις τὸ σύστημα τῆς λειάν-
 σεως καὶ κατασκευῆς τῶν τοίχων δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὸν τε-
 λείας ἀντισηπτικῆς πλύσεως. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἐκπλήττει,
 εἶναι τὸ ὅτι οὐδεμία, ἀπολύτως οὐδεμία πρόνοια ἐλήφθη διὰ
 τὸ σπουδαιότατον καὶ ἀπαραίτητον διὰ τὴν ὑγιεινὴν τῶν αἰ-
 θουσῶν, τὸν ἀερισμὸν αὐτῶν, δι' ὃν ποικιλίαν συστημάτων
 ἀνευρίσκει τις εἰς τὰς στοιχειωδέστατας περὶ οἰκοδομικῆς
 πραγματείας. Ἐὰν ὑποθεθῆ ὅτι αἱ θύραι τῶν αἰθουσῶν εἶναι
 κεκλεισμέναι ἐν καιρῷ χειμῶνος καὶ τὰ παράθυρα ἐπίσης,
 ὡς φυσικόν, δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς τρόπος πρὸς ἀερισμὸν αὐτῶν.
 Ἐὰν ἤδη προστεθῆ ὅτι οὐδεμία πρόνοια ἐλήφθη διὰ τὴν ἐγ-
 καταστάσιν συστήματος πρὸς θέρμανσιν τῶν αἰθουσῶν, καὶ
 ὅτι ἡ θέρμανσις αὐτῶν γίνεται ἐν καιρῷ χειμῶνος διὰ τῶν
 γνωστῶν ἐπιτῶν τῶν λειτουργουσῶν διὰ πετρελαίου, καὶ ἂν
 προστεθῆ ὅτι καὶ ὁ φωτισμὸς γίνεται ἐπίσης διὰ λαμπτήρων
 ἐκ πετρελαίου, δύναται τις νὰ φαντασθῆ εἰς ποίαν ἀτμόσφαι-
 ραν ζῶσιν οἱ νοσηλευόμενοι. Ἄλλὰ καὶ ἂν ὑποθεθῆ ὅτι αἱ
 θύραι τῶν δωματίων εἰσὶν ἀνοικταί, πάλιν ἐκ τοῦ διαδρόμου
 οὐδεμία προσγίνεται ὠφέλεια, ὅταν καὶ τούτου αἱ δύο θύραι
 κλεισθῶσιν, ὅπως ἐν καιρῷ χειμῶνος συμβαίνει, διότι καὶ οὐ-

τος δὲν ἀεριζεται δι' οὐδενὸς συστήματος εἴτε φυσικοῦ εἴτε τεχνητοῦ. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι τὴν πρῶταν νὰ διανοίγωμεν τὰ παράθυρα τῶν αἰθουσῶν καὶ δωματίων, ἀφοῦ στοιχειωδέστατον σύστημα διανοίξεως κατὰ βούλησιν τῶν ἄνω θυρίδων διὰ τινος μηχανικοῦ τρόπου δὲν ἐγκατεστάθη, καὶ τοιοιουτρόπως οἱ πάσχοντες δέχονται ἀπ' εὐθείας ἐφ' ἑαυτῶν τὸν ψυχρὸν τοῦ βορρᾶ ἀνεμον, τὸν συνήθως κατὰ τὸν χειμῶνα προσβάλλοντα τὴν πόλιν ἡμῶν, ἀφοῦ δὲν ἐλήφθη πρόνοια νὰ δοθῇ τοῦλάχιστον καταλληλότερος προσανατολισμὸς εἰς τὸ οἰκοδόμημα. Καὶ ὁ προσανατολισμὸς δὲ πρὸς βορρᾶν τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος παρεμποδίζει τὴν εἰσοδὸν τοῦ ἡλίου ἐντὸς αὐτοῦ, τοῦ φονέως τούτου τῶν μικροβίων διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῶν χημικῶν ἀκτίων αὐτοῦ, καὶ τοιοιουτρόπως καθίστανται ἄχρηστοι ἐντελῶς αἱ αἰθουσαι τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος, εἰς ἃς ὁ ἥλιος δὲν εἰσδύει.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος τῶν ἀνδρῶν ὑπάρχει νιπτῆρ κοινὸν συστήματος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ σιδήρου οὐδαμῶς ἀνταποκρινόμενος εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀντισηψίας, ἕτερος δὲ τοιοῦτος ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν γυναικῶν ὅστις καὶ δὲν λειτουργεῖ. Ἐπιστῶ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ νιπτῆρος τούτου, καθ' ὅτι εἶναι ὁ μόνος ὅστις ὑπάρχει ἐν ταῖς αἰθούσαις καὶ δωματίοις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, νοσοκόμων καὶ ὑπηρετῶν τοῦ χειρουργικοῦ καὶ παθολογικοῦ τμήματος, καὶ μόνον ἐν τοῖς ἰδιαιτέροις δωματίοις τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ ἀνευρίσκει τις κοινούς νιπτῆρας. Ἐν τῶ μέσῳ τῶν αἰθουσῶν τῶν προωρισμένων διὰ τοὺς ἀνδρας καὶ τὰς γυναῖκας τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος ὑπάρχει τράπεζα, ἐν ἣ εἰσιν ἐναποτεθειμένα τὰ κοινῆς χρήσεως ἐργαλεῖα, θερμόμετρα καὶ ἀντισηπτικὰ εἶδη δι' ἐπίδεσιν κ.τ.λ. Ἐπ' ἐσχάτων κατεσκευάσθη μικρὰ τράπεζα κινητὴ διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν στοιχειωδῶς χρειωδῶν παρὰ τὰς κλῖνας τῶν πασχόντων.

Ἡ αἰθουσα τῶν λουτήρων περιέχει μίαν κλίνην καὶ δύο

λουτήρας (baignoires) ὧν θερμαίνεται τὸ ὕδωρ ἐν διαστήματι μιᾶς ὥρας περίπου διὰ τοῦ συστήματος τοῦ κυκλοφοροῦντος θερμοῦ ὕδατος. Ὁ εἷς τῶν λουτήρων εἶναι προωρισμένος διὰ τὸ ὄλον προσωπικὸν τοῦ νοσοκομείου καὶ ὁ ἕτερος εἶναι προωρισμένος διὰ τὴν καθαριότητα τοῦ πρώτης φορᾶν εἰσερχομένου πάσχοντος εἰς τὸ νοσοκομείον, τὴν καθαριότητα τῶν ἐν ἀναρρώσει καὶ ἐπὶ πολὺ διαμενόντων ἐν τῷ νοσοκομείῳ καὶ τὴν ἀπολύμανσιν τοῦ ὑποβληθησομένου εἰς ἐγγείρησιν. Οἱ λουτήρες οὗτοι εἶναι κοινοὶ καὶ διὰ τὸ παθολογικὸν καὶ διὰ τὸ χειρουργικὸν τμήμα. Διὰ τοὺς ἀσθενεῖς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην λουτρῶν ἐν ὀωματίῳ π. χ. τοὺς τυφικοὺς ἰδιαίτερος λουτήρ μεταφέρεται ἐπὶ τόπου ὡς καὶ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὕδωρ.

Ἔτερον διαμέρισμα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος εἶναι τὰ ἀποχωρητήρια. Ταῦτα συνίστανται ἐκ τῶν κυρίως ἀποπάτων καὶ ἐξ ἑνὸς μικροῦ προθαλάμου μήκους 3.80 καὶ πλάτους 1.80 τοῦ μέτρου, ἀεριζομένου μόνον ἐκ τῆς παραπλεύρου θύρας τοῦ καθέτου μικροῦ διαδρόμου πρὸς τὸν μέγαν διάδρομον· ὁ ἥλιος οὐδέποτε εἰσδύει ἐντὸς αὐτοῦ. Ἐν τῷ προθαλάμῳ τούτῳ ὑπάρχει εἷς νιπτήρ, ὅστις χρησιμεύει καὶ ὡς ρυποδόχη (vidoir) ἐκ μαρμάρου μετὰ τεσσάρων κρουνῶν τροφοδοτούμενος ἀπὸ τριῶν μηνῶν δι' ὕδατος ἐκ τοῦ ὑδραγωγείου τῆς πόλεως. Ἐφιστῶ τὴν προτοχὴν ἐπὶ τούτου, διότι χρησιμεύει ὁ νιπτήρ οὗτος ὡς ἄξων τῆς ὄλης καθαριότητος τῶν ἀσθενῶν καὶ νοσοκόμων παθολογικοῦ καὶ χειρουργικοῦ τμήματος καὶ τῆς ἀπολυμαντικῆς ἐργασίας τῶν νυκτερινῶν ἀγγείων, οὐροδοχείων καὶ πτυελιστρῶν τῶν ἀσθενῶν. Οἱ κυρίως ἀπόπατοι ἀποτελοῦνται ἐκ τριῶν διαμερισμάτων, ὧν τὸ ἐν προῶρισται διὰ τὸ ὄλον προσωπικὸν τῶν ἀνδρῶν τοῦ νοσοκομείου ἀνώτερον καὶ κατώτερον, τὸ ἕτερον διὰ τὰς ἀσθενεῖς γυναῖκας καὶ τὰς νοσοκόμους καὶ τὸ τρίτον διὰ τοὺς ἀσθενεῖς ἄνδρας. Τὰ ἀποχωρητήρια ταῦτά εἰσι κοινὰ καὶ τῷ παθολογικῷ

καὶ τῷ χειρουργικῷ τμήματι καὶ ἐκείνοις οἵτινες ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς κλινικῆς θα λάβωσιν ἀνάγκην καὶ θὰ τύχωσι τῆς ἀδείας ἢ θὰ διαλάβωσι τὴν προσοχὴν εἰσερχόμενοι διὰ τοῦ παραπλεύρου διαδρόμου. Τὸ σύστημα τῶν ἀποπάτων εἶναι τὸ γνωστὸν διὰ λεκάνης ἀποφρασσομένης διὰ βαλβίδος καὶ καθαιρομένης οὐχὶ διὰ συνεχοῦς ρεύματος ὕδατος ἀλλὰ διὰ τοῦ γνωστοῦ συστήματος, καθ' ὃ λαμβάνεται: τὸ ὕδωρ ἐξ ὑπερκειμένης ἀποθήκης, τιθεμένης ἐκάστοτε ἐν λειτουργίᾳ. Ἐν τῷ διαμερίσματι τῶν ἀνδρῶν ὑπάρχουσιν οὐρητήρια καλοῦ συστήματος. Τὰ οὐροδοχεῖά εἰσι τοῦ γνωστοῦ συστήματος καὶ τὰ ἀγγεῖα τῆς νυκτὸς εἰσι συστήματος χαμηλῆς λεκάνης ἐκ σιδήρου. Ἀκατανόητος καθίσταται ἡ τοποθέτησις τῶν ἀποχωρητηρίων ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος καὶ ἡ συγκέντρωσις αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ διαμερίσματι ἀνευ διακρίσεως φύλου καὶ ἀνωτέρου ἢ κατωτέρου προσωπικοῦ. Πλὴν τῶν ὑγιεινῶν λόγων, δι' οὓς δύναται τις ἐπ' ἀπειρον νὰ μέμφηται τὴν τοιαύτην τοποθέτησιν ὑπάρχει καὶ τὸ ἄτοπον ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένοι οἱ ἐν τῷ ὄλῳ νοσοκομεῖῳ διαιτώμενοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες νὰ συγκεντρῶνται ἐν τῷ αὐτῷ προθαλάμῳ.

Ἐκ τῶν ἐξαρτημάτων τῆς γενικῆς ὑπηρεσίας ἀναγκάζομαι νὰ κάμω μικρὸν λόγον περὶ τῆς ἱματιοθήκης τῶν ἐνδυμάτων τῶν προσερχομένων ἀσθενῶν καὶ περὶ τῆς ἀποθήκης τῶν ρυπαρῶν λευχειμάτων ἤτοι σινδόνων, ἐσωτερικῶν περισκελίδων κτλ. τῶν ὑπὸ νοσηλείαν ἀσθενῶν ἅτε σχέσιν ἔχουσῶν πρὸς τὴν ἐν γένει ὑγιεινὴν τοῦ νοσοκομείου. Τὴν ἀποθήκην ταύτην ἀποτελεῖ ἐν μέγα κιβώτιον, ὅπερ εἶναι τοποθετημένον ἀμέσως κάτωθεν τῶν παραθύρων τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ νοσοκομείου, τὴν δὲ ἱματιοθήκην δι' ἀπόθεσιν τῶν ἐνδυμάτων τῶν προσερχομένων ἀσθενῶν ἀποτελεῖ μικρὸς σπηλαιώδης χώρος κάτωθεν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ νοσοκομείου φωτιζόμενος μόνον διὰ τῆς θύρας.

Πρὸς τούτοις δὲ σημειοῦμεν ὅτι κλίβανος διὰ τὴν ἀπο-

τέφρωσιν τῶν ἀχρήστων ἐπιδέσμων κείμενος παραπλεύρως τῆς ἀνατολικῆς εἰσόδου καὶ τοῦ χειρουργείου εἰς ἀπόστασιν μέτρων τινῶν ἀπ' αὐτῶν εἶναι κοινοῦ συστήματος ἐκ πλῆθων ἄνευ περιφράγματος ἐξωτερικοῦ, καὶ ὅτι τὸ μαγειρεῖον κείμενον ἐκτὸς τοῦ νοσοκομείου δὲν συγκοινωνεῖ πρὸς αὐτὸ διὰ διαδρόμου.

Διὰ τῆς περιγραφῆς ταύτης συνεπληρώθη ἡ περιγραφή τοῦ παθολογικοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος τοῦ ὄλου νοσοκομείου, ὑπολείπεται ἤδη ἡ περιγραφή τοῦ χειρουργείου.

Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο, τὸ κυρίως κέντρον πάσης χειρουργικῆς δράσεως, τοσαύτη ἐπιμέλεια καὶ προσοχὴ δίδεται πρὸς τελείαν αὐτοῦ ἐγκατάστασιν ὑπὸ οἰκοδομικὴν ἔποψιν καὶ ὑπὸ ἔποψιν τελειότητος μηχανημάτων πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἀντισηψίας, ὥ. τε ἐν ὀγκώδεσι τόμοις δημοσιεύονται τὰ σχεδιαγραφήματα τῶν διαφόρων χειρουργείων τῶν νοσοκομείων ἐκάστου ἔθνους συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ χειρουργοῦ. Καὶ ἵνα μὴ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας περιγραφῆς, αἵτινες ἐκφεύγουσι τοῦ κυρίως θέματός μου, περιορίζομαι νὰ καταστήσω αἰσθητὴν τὴν ἀνάγκην τῆς τοιαύτης ἐπιμελοῦς διοργανώσεως διὰ τῶν λόγων τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Γαλλίας καὶ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν Léon Bourgeois, ὅστις ἐν ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ ὑπὸ χρονολογίαν 10 Φεβρουαρίου 1896 ἀπευθυνομένη πρὸς τὰ Ἀδελφᾶτα τῶν νοσοκομείων ἐν σχέσει πρὸς τὰ χειρουργεῖα ἔγραφε «Γνωρίζομεν ὅτι ἔνεκεν τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Pasteur ἡ θνησιμότης τῶν ὑποβαλλομένων εἰς ἐγχειρήσεις δύναται νὰ κατέλθῃ εἰς μικρὰν ἀναλογίαν, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον ἵνα ἡ αἴθουσα τῶν ἐγχειρήσεων εἶναι διεσκευασμένη μὲ ὄλην τὴν λεπτομερῆ φροντίδα καὶ λαμβάνωνται ὅλαι αἱ ἀπαιτούμεναι προφυλάξεις κατὰ τὴν ἐγχείρησιν καὶ μετ' αὐτήν. Τὰ Ἀδελφᾶτα ὀφείλουσι νὰ ἀγρυπνῶσιν, ἵνα μὴ αἱ χειρουργοὶ παραπονῶνται ὅτι ἐλλείπουσιν

αυτοῖς τόπος ἀσηπτικός ἢ τὰ ἀναγκαῖα τῆς ἀντισηψίας».

Τὸ ἡμέτερον χειρουργεῖον κεῖται ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ παθολογικοῦ τμήματος· εἶναι ἰσόγειον, γωνιαῖον, παράκειται τῇ ἀνατολικῇ εἰσόδῳ ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ γραφείου χωριζόμενον τούτου μόνον διὰ τοῦ πλάτους τοῦ μεγάλου διαδρόμου. Πρὸς τὴν ἀνατολικὴν αὐτοῦ πλευρὰν καὶ τὴν μεσημβρινὴν ἔχει ἀνά δύο παράθυρα τοῦ αὐτοῦ ρυθμοῦ τοῦ ὄλου οἰκοδομηματος ὕψους 2,10 καὶ πλάτους 0,98 μέτρου. Οἱ τοῖχοι αὐτοῦ εἶναι λεῖτοι, καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι τοῦ αὐτοῦ συστήματος τοῦ τῶν λοιπῶν αἰθουσῶν, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον δὲν εἶναι ἐπικλινές πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων κατὰ τὴν πλῆσιν αὐτοῦ. Τὸ χειρουργεῖον δὲν φωτίζεται ἄνωθεν, οὐδὲ ἐγκατεστάθη οὐδὲν σύστημα φωτισμοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν νύκτα· στερεῖται τελείως καὶ στοιχειώδους συστήματος ἀερισμοῦ καὶ θερμάνσεως. Ἐπιπλα αὐτοῦ εἰσι χειρουργικὴ τράπεζα ἀνεπίδεκτος εἰς ἀθήποτε κλίσεις, ὀργανοθήκη ἐκ κρυστάλλου τελείου συστήματος περιλαμβάνουσα τὰ χρησιμότερα τῶν ἐργαλείων, μικρὰ τράπεζα κινητὴ ὑαλινὴ πρὸς ἐναπέθεσιν ἐργαλείων, λεκάνη κρυσταλλινὴ ἐπὶ βάρου, κλίβανος ἀπολυμαντικός συστήματος Chamberland 0,25 διαμέτρου μετὰ τινων ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, χύτρα πρὸς ἀπολύμανσιν ἐργαλείων διὰ βράζοντος ὕδατος εἰς 100° καὶ νιπτήρ. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἐκ σιδήρου συνίσταται ἐκ τετραγώνου ἀποθήκης χωρητικότητος 20 λιτρῶν στηριζομένης ἐπὶ τετράποδος καὶ ἐχούσης ἐν ἐκάστη αὐτῆς πλευρᾷ κρουρὸν διὰ χειρὸς διανοιγόμενον. Κάτωθεν αὐτοῦ ὑπάρχει μεγάλη λεκάνη παραλαμβάνουσα καὶ διοχετεύουσα τὸ ὕδωρ πρὸς τὸν ὑποκείμενον κάδον αὐτῆς. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐγχειρήσεως τίθεται ὕδωρ, ὅπερ προηγουμένως ἀπεστεριώθη διὰ βρασμοῦ εἰς θερμοκρασίαν 100° καὶ χρησιμεύει ἢ ποσότης αὕτη τούτου διὰ τὴν ἀπολύμανσιν τῶν χειρῶν τοῦ χειρουργοῦ, τῶν βοηθῶν καὶ τῶν νοσοκόμων.

Ἡ αἰθουσα αὕτη τοῦ χειρουργεῖου εἶναι ἡ μόνη προω-

ριτμένη διὰ τὰς σηπτικὰς καὶ ἀσήπτους ἐγχειρήσεις, διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῶν ἐπιδέσμων καὶ τὴν ἀπολύμανσιν τῶν ἐργαλείων· ἐν αὐτῇ φυλάσσονται τὰ ἐργαλεῖα καὶ γρήσιμα διὰ πᾶσαν νοσοκομιακὴν ἀνάγκην· ἐξ αὐτῆς τριφοδοτεῖται ἡ ἐξωτερικὴ κλινικὴ καὶ ἱκανοποιοῦνται αἱ καθημεριναὶ ἀνάγκαι τῶν ἀσθενῶν τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος· ἐν ἐνὶ λόγῳ αὕτη εἶναι τὸ κοινὸν ἐντευκτήριον τῶν νοσοκόμων.

Τὴν προσοχὴν τοῦ χειρουργοῦ ἐκτὸς τῶν τοσοῦτων ἄλλων ἐλλειπόντων πρὸς ἀπολύμανσιν ἐφελκύνει μάλιστα ἡ ἐλλείψις ἐπαρκoῦς φωτὸς καὶ ἰδίως ἀερισμοῦ ἐν αἰθούσῃ, ἐν ἣ θὰ χλωροφορμισθῇ ὁ πάσχων, ἀφοῦ προηγουμένως ἐλειτούργησε κλίβανος θερμαινόμενος διὰ πετρελαίου καὶ ἐβράσθησαν ἐργαλεῖα ἢ ὕδωρ διὰ πετρελαίου, καὶ ἥτις θερμαίνεται ἐν καιρῷ χειμῶνος διαρκούσης τῆς ἐγχειρήσεως διὰ πετρελαίου πάλιν. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀπολύμανσις τῶν χειρῶν τῶν μελλόντων νὰ μετὰσχωσι τῆς ἐγχειρήσεως γιγνομένη διὰ τοῦ ἀτελεστάτου συστήματος τοῦ νιπτῆρος, τοῦ ἀνεπαρκoῦς διὰ τὴν ποσότητα τοῦ χορηγουμένου ὕδατος καὶ τὴν ἀνεπαρκῆ ἀποστειρωσιν ἐπισπᾶται τὴν προσοχὴν αὐτοῦ. Εἶναι γνωστὸν ὅτι πάντες οἱ χειρουργοὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀπολυμάνσεως τῶν χειρῶν μεταχειρίζονται νιπτῆρας, οἵτινες τιθενται ἐν λειτουργίᾳ διὰ τῶν ποδῶν παρέχοντες ὕδωρ ἐν ἀφρονίᾳ κατὰ βούλησιν θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἀπεστειρωμένον ὑπὸ πίεσιν 134°. Ἄν καὶ τοιαῦται δ' ὅμως προφυλάξεις λαμβάνωνται, οὐχ ἥττον κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Massol καὶ Reverdin εἶναι σχεδὸν δύσκολον νὰ ἀποστειρώσῃ τις τὰς χεῖρας αὐτοῦ τελείως. Ἄλλ' ἂν καὶ αἱ ἐλλείψεις αὗται εἶναι ἐπαισθηταὶ εἰς πᾶν χειρουργεῖον, ἡ ἐλλείψις δευτέρου χειρουργεῖου διὰ τὰς σηπτικὰς ἐγχειρήσεις εἶναι ἐγκλημα πλέον ἰδίως ὑπὸ τὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς ἡμεῖς διατελοῦμεν. Ἐὰν ἤδη λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν του ὅτι παράκειται τῇ θύρᾳ, ἥτις χρησιμεύει διὰ πᾶσαν ὑπηρεσίαν τοῦ προσωπικοῦ ὡς πλησιεστέρα πρὸς τὸ τμήμα τῆς

έξωτερικῆς κλινικῆς, τῷ φαρμακείῳ καὶ τῇ αἰθούσῃ τῶν καταδίκων, καὶ ὅτι χωρίζεται τοῦ γραφείου μόνον διὰ τοῦ πλάτους τοῦ διαδρόμου, εἰς 8 καθ' ἑκάστην οὐ μικρὸς ἀριθμὸς προσέρχεται ζητούντων πληροφορίας, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ φαντασθῇ τις εἰς ποῖον βαθμὸν μολύνεται καθ' ἑκάστην, ὅταν μάλιστα γνωρίζῃ ὅτι ἡ θύρα αὐτοῦ ἀφίσταται τοῦ ἐδάφους πλέον τοῦ 0,01 τοῦ μέτρου.

Πλὴν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ νοσοκομείου καὶ τῶν προϊσταμένων τῶν κλινικῶν ἰατρῶν καὶ δύο ἰατρῶν ἐπιμελητῶν καὶ ἑνὸς φαρμακοποιοῦ τὸ κατώτερον προσωπικὸν ἀποτελοῦσιν

Εἰς ἀρχινοσοκόμος 35 ἐτῶν· ὑπηρετεῖ ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἀπὸ 8 ἐτῶν προσληθὲς ἄνευ οὐδεμιᾶς νοσοκομιακῆς προπαιδεύσεως, ἐγγράμματος καὶ ἀρκούντως ἔμπειρος ἤδη ὡς ἐκ τῆς φιλοπονίας του.

Εἰς ὑπονοσοκόμος 25 ἐτῶν· παρελήφθη πρὸ 6 μηνῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς προπαιδεύσεως· μαθάνει ἤδη ἀνάγνωσιν.

Μία νοσοκόμος 50 ἐτῶν περίπου· παρελήφθη ἀπὸ 10 μηνῶν εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἄνευ οὐδεμιᾶς προπαιδεύσεως γνωρίζουσα ἀνάγνωσιν.

Μία ὑπονοσοκόμος 55 ἐτῶν περίπου· ὑπηρετεῖ ἐν τῷ νοσοκομείῳ πρὸ πολλῶν ἐτῶν· ἀγράμματος.

Εἰς ἀνὴρ καὶ μία γυνὴ διὰ τὴν κοινὴν ὑπηρεσίαν, εἰς μάγειρος, εἰς ὑπομάγειρος καὶ εἰς θυρωρὸς.

Ἐν συνόλῳ παρατηρεῖ τις ὅτι διὰ τὴν νοσοκομιακὴν ὑπηρεσίαν καὶ τῶν δύο τμημάτων χειρουργικοῦ καὶ παθολογικοῦ διετέθη εἰς ἀρχινοσοκόμος ἀρκούντως ἔμπειρος καὶ τρεῖς ἄπειροι, διὰ τὴν κοινὴν ὑπηρεσίαν ἤτοι τὴν καθαριότητα τοῦ ὄλου νοσοκομείου δύο ὑπηρετεῖται.

Εἰσερχόμεθα ἤδη εἰς λεπτομερείας τῆς λειτουργίας τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος.

Καθ' ἑκάστην πρωίαν ὁ ὑπηρετῆς καὶ ἡ ὑπηρετρία ἐπιλαμβάνονται τῆς γενικῆς καθαριότητος τῶν αἰθουσῶν καὶ

δωματίων, τῆς ἐπιστρώσεως τῶν κλινῶν, τῆς καθαριότητος καὶ ἀπολυμάνσεως τῶν οὐροδοχείων καὶ τῶν νυκτερινῶν ἀγγείων ἀσθενῶν τε καὶ προσωπικοῦ τοῦ παθολογικοῦ καὶ χειρουργικοῦ τμήματος, καθ' ὅτι πλὴν τῶν δύο κλινικῶν τοῦ φαρμακοποιοῦ καὶ τοῦ μαγείρου πάντες οἱ λοιποὶ διαμένουσιν ἐν τῷ νοσοκομείῳ. Ἀμέσως κατανοεῖ τις ὅτι διὰ τσαύτην ὑπηρεσίαν δὲν ἀρκοῦσι δύο ὑπηρεταὶ μόνον, ἰδίᾳ ἐὰν λάβῃ ὑπ' ὄψιν του ὅτι ἐν ὠρισμέναις στιγμαῖς καὶ τὰ δύο τμήματά εἰσι πλήρη ὡς καὶ ἡ αἴθουσα τῶν καταδίκων ἀσθενῶν. Ἴνα ἡ καθαριότης ἐπιτευχθῇ καὶ τὸ ἕλον προσωπικὸν τῶν νοσοκόμων μεταβάλλεται εἰς ὑπηρετας, καθ' ἣν στιγμὴν ἄρχονται καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ ἰατροὶ τῶν τμημάτων τῆς προκαταρκτικῆς αὐτῶν ἐπισκέψεως· ἡ καθαριότης τοῦ ἐδάφους γίνεται κατὰ τοὺς κανόνας, ἀλλ' ἡ καθαριότης τῶν τοίχων καὶ ἡ ἀντισηπτικὴ πλύσις αὐτῶν γίνεται ἀτελῶς, καθ' ὅτι διὰ τὴν κατασκευὴν, ὡς ἀνώτεροι εἴπομεν, οὗτοι δὲν εἶναι ἐπιδεκτικοὶ τῶν προσηκουσῶν πλύσεων.

Ἐλέχθη ὅτι διὰ τὴν ὄλην οἰκογένειαν τοῦ νοσοκομείου ἐξαιρουμένου τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ ὑπάρχει ὁ ἐν τῷ προθαλάμῳ τῶν ἀποχωρητηρίων γνωστὸς ἤδη νιπτῆρ—ρυποδόχη. Τῶν ἀσθενῶν, οἵτινες εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ κεῖνται ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτῶν, ἡ καθαριότης τοῦ προσώπου καὶ τῶν χειρῶν γίνεται ὑπὸ τῶν νοσοκόμων ἐπὶ τόπου, οἱ λοιποὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες διευθύνονται εἰς τὸν προμνημονευθέντα τοῦτον νιπτῆρα—ρυποδόχην, ἐν ᾧ συμπίπτει νὰ καθαίρῃ καὶ ἡ ὑπηρετρία τὰ οὐροδοχεῖα ἢ τὰ ἀγγεῖα τῆς νυκτός. Ἡ πρωτὴ καθαριότης τῶν νοσοκόμων γίνεται εἰς αὐτὸν μὴ ὑπάρχοντος ἐπὶ τούτῳ ἐιδικοῦ νιπτῆρος οὐδὲ ἐν τοῖς δωματίοις αὐτῶν.

Διὰ τὴν γενικὴν καθαριότητα τοῦ σώματος τῶν ἀσθενῶν εἷς καὶ μόνον λουτήρ (baignoire) ὑπάρχει, ὅστις προώριται διὰ τὴν καθαριότητα τοῦ τὸ πρῶτον εἰσερχομένου ἀσθενοῦς, διὰ τὴν καθαριότητα τῶν ἐπὶ πολὺ διαμενοντῶν ἐν τῷ νοσο-

κομείω ασθενῶν καὶ ἀποπνεόντων δυσάρεστον ὄσμην ἔνεκεν τῶν σηγγματογόνων ἐκκρίσεων καὶ ὅστις παραχωρεῖται καὶ εἰς τὸν μέλλοντα νὰ καθαρισθῇ κατὰ τὴν προηγουμένην ἡμέραν τῆς ἐγχειρήσεως. Ἀμέσως κατανοεῖται, ἐὰν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι διὰ νὰ θερμανθῇ τὸ ὕδωρ τοῦ λουτήρος ἀπαιτεῖται τοῦλάχιστον μία ὥρα καὶ ὅτι εἶναι ἀνεπαρκὲς τὸ προσωπικόν, ὅτι καθαριότης διὰ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἰατροῦ δὲν ὑπάρχει. Ὅσάκις παρουσιάζεται ἀνάγκη ἀπολυμάνσεως αἰθούσης ἢ δωματίου προσκαλεῖται ὁ ἐπὶ τούτῳ εἰδικὸς τῆς Δημαρχίας ὑπάλληλος ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν ἀπολύμανσιν τῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν, ὅστις διὰ μηχανήματος συστήματος Adnet ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Formol ἐνεργεῖ τοιαύτην. Ἀλλὰ διὰ τοῦ μηχανήματος τούτου δύναται νὰ γίνῃ ἀπολύμανσις ἐπιφανείας μόνον καὶ χωρητικότητος 20—100 κυβικῶν μέτρων, ἐὰν τοῦτο εὐσυνειδήτως συμφώνως πρὸς τοὺς ὑπὸ τοῦ κατασκευαστοῦ ὑποδεικνυμένους κανόνας τεθῇ εἰς λειτουργίαν ἐπὶ 40—45 λεπτά τῆς ὥρας, ἐνῶ αἱ αἰθουσαι ἡμῶν εἶναι μεγαλητέρας χωρητικότητος. Ἡ ἀπολύμανσις τῶν τοίχων διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ ψεκαστήρων καὶ ἀντλιῶν δὲν γίνεται, διότι τὸ νοσοκομεῖον στερεῖται τοιούτων. Ἡ ἀπολύμανσις τῶν κλινῶν καὶ ἐπίπλων τῶν ἐπιδεκτικῶν τοιαύτης γίνεται δι' ἀντισηπτικῶν ὑγρῶν. Ἄλλ' ἰδίως ἐκεῖνα ἅτι α στεροῦνται τελείας ἀπολυμάνσεως ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἡμῶν εἶναι αἱ κλινωστρωματὰ καὶ τὰ κλινωσκεπάσματα γνωστοῦ ὄντος ὅτι μόνον κατ' ἐπιφάνειαν ἀπολυμαίνονται ταῦτα διὰ τῶν συστημάτων, οἷς χρώμεθα ἐν τῷ νοσοκομείῳ. Οὕτω δὲ φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι στρωμνῶν, ἐφ' ὧν κατεκλίθησαν παντὸς εἶδους μολυσματικοὶ ἀσθενεῖς λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκτελεῖται ἡ ὑπηρεσία τῆς ἀπολυμάνσεως ὑπὸ προσωπικοῦ μὴ κατανοοῦντος τὴν σημασίαν οὐδὲ γνωρίζοντος τὰς λεπτομερείας, οὐδέποτε ἐγένετο σοβαρὰ ἀπολύμανσις, ἣτις ἄλλως τε μόνον διὰ τοῦ ὑπὸ πίεσιν ἀτμοῦ λειτουργοῦντος

ἀπολυμαντικοῦ κλιβάνου εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀσφαλῶς, οὐ στερούμεθα.

Ἡ παραλαβὴ τῶν ρυπαρῶν λευχειμάτων ἐκ τῶν δωματιῶν τῶν ἀσθενῶν, ὁ τρόπος τῆς ἐναποθέσεως αὐτῶν ἐντὸς τοῦ πρὸς τούτῳ προωρισμένου γνωστοῦ ἐκ τῆς γενομένης ἤδη περιγραφῆς κιβωτίου, ἡ παράδοσις τούτων ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν πλύντριαν καὶ τὸ πλύσιμον αὐτῶν γίνεται ἄνευ οὐδεμιᾶς προφυλάξεως καὶ κατὰ τρόπον λίαν ἐπικίνδυνον καὶ διὰ τὸ προσωπικὸν τῶν λαμβανόντων μέρος κατὰ τὴν διαλογὴν καὶ διὰ τὸ νοσοκομεῖον καὶ διὰ τοὺς ἀσθενεῖς κατὰ τὴν μετὰ τὴν πλῆσιν χρῆσιν αὐτῶν. Γνωστὸν ὅτι συνήθως τὰ λευχεύματα ρυπαίνονται ἐκ τῶν ἐκκριμάτων τῶν ἀσθενῶν ἢ ἐκ τῶν τραυματικῶν ὑγρῶν ἐν μιᾷ λέξει ἐκ λευκωματοειδῶν οὐσιῶν· τοιαύτην ρύπανσιν παρέχουσιν εἰς ταῦτα ἐν τῷ νοσοκομείῳ συνήθως εἰ τυφικοί. Προκαταρκτικῶς ἀνάγκη ταῦτα νὰ ἐμβαπτισθῶσιν ἐπὶ ὠρισμένης ὥρας ἐντὸς ἀλκαλικοῦ ὑγροῦ συνδυαζομένου μετ' ἀντισηπτικοῦ, ἵνα αἱ λευκωματοειδεῖς αὐταὶ κηλίδες διαλυθῶσι, μετὰ ταῦτα δὲ νὰ ὑποστῶσι τὴν τελειωτικὴν αὐτῶν ἀπολύμανσιν διὰ τῆς πλυντηρίου μηχανῆς ἢ διὰ τοῦ ἀπολυμαντικοῦ κλιβάνου. Ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοιαύτη προκατεργασία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ, διότι στερούμεθα τῶν ἐπὶ τούτῳ τρόπων. Ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἡμῶν παραλαμβάνονται τὰ ρυπαρὰ λευχεύματα ὑπὸ τῶν νοσοκόμων διὰ τῶν χειρῶν, ἐφάπτονται τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν, καθ' ὅτι δὲν ἔχομεν ἐπὶ τούτῳ φορεῖον, καὶ κατατίθενται εἰς τὸ γνωστὸν ἤδη κιβώτιον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας μέχρι τῆς παραδόσεως αὐτῶν εἰς τὴν πλύντριαν, ἣτις θὰ πλύνῃ ταῦτα οἴκοι. Ἡ καταμέτρησις τῶν λευχειμάτων τούτων γίνεται ἀμέσως κάτωθεν τῶν παραθύρων τοῦ νοσοκομείου ἐκτινασσομένων οὕτω τῶν ἀποξηρανθεισῶν λευκωματοειδῶν ὑλῶν καὶ αἰωρουμένων ἐν τῷ ἀέρι τῶν ἀποσπωμένων μορίων, καθ' ὅτι οὐδεμία πρόνοια δύναται νὰ ληφθῇ ὥστε τοῦλάχιστον νὰ τίθενται

ταῦτα πρότερον ἐντὸς σάκκων καὶ νὰ ἐμβαπτίζωνται πρὸς ὕγρασιν ἐντὸς ἀντισηπτικοῦ ὑγροῦ πρὸ τῆς διαλογῆς αὐτῶν, καὶ τοῦτο διότι στερούμεθα χώρου. Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν πλῆσιν ὑπὸ τῆς πλυντρίας οὐδεμίαν ἀπολυμαντικὴν ἐπεξεργασίαν ὑφίστανται ταῦτα, διότι αὕτη καὶ τὴν μέθοδον ἀγνοεῖ καὶ στερεῖται πλυντηρίου μηχανῆς δι' ἀτμοῦ, καὶ οὕτω ἐπιστρέφονται πάλιν εἰς τὸ νοσοκομεῖον σχεδὸν ὅπως παρελήφθησαν μικροβιολογικῶς.

Οὐδεμία ἀπολύμανσις τῶν σκευῶν τῆς τραπέζης γίνεται μετὰ τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Παραλαμβάνονται ταῦτα ὑπὸ τοῦ ὑπομαγείρου καὶ ὑποβάλλονται εἰς τὴν κοινῶς ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις ἡμῶν γνωστὴν κατεργασίαν πρὸς καθαρισμὸν ἐν τῷ μαγειρείῳ. Ἴνα καταστραφῶσι τὰ παθογόνα σπέρματα, ἀνάγκη νὰ ὑποστῶσι σειρὰν ἐπεξεργασιῶν διὰ βρασμοῦ ἐν ὕδατι, εἰς ἃ ἐρρίφθησαν καὶ κρύσταλλοι νατρίου ἐντὸς ἐπὶ τούτῳ εἰδικῆς χύτρας ἐπὶ $\frac{1}{4}$ ὥρας πρὸς διάλυσιν τῶν λιπαρῶν οὐσιῶν καὶ διὰ βρασμοῦ ἐκ νέου πάλιν ἐν καθαρῷ ὕδατι ἐπὶ $\frac{1}{4}$ τῆς ὥρας.

Ἡ ἀπολύμανσις τῶν οὐροδοχείων καὶ ἀγγείων τῆς νυκτὸς γίνεται κατὰ πρῶτον ἐν τῷ κοινῷ ἀποπάτῳ καὶ ἡ τελικὴ αὐτῶν ἀπολύμανσις ἀμεθόδως ἐν τῷ γνωστῷ νιπτηρι-ρυποδόχῳ ὑπὸ τῆς ὑπηρετρίας. Αἱ πτυελίστραι ἀπολυμαίνονται κατὰ χημικὸν τρόπον.

Μετὰ τὰς πρώτας διατυπώσεις ὁ προσερχόμενος πάσχων θὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὴν αἵθουσαν τῶν λουτήρων, ὅπως ὑποστῆ τὴν πρώτην ἀπολύμανσιν. Συήθως οἱ πάσχοντές εἰσι ρυπαροὶ ὡς προσερχόμενοι ἐκ τῆς μᾶλλον πτωχῆς τάξεως. Θὰ διέλθωσιν ὡς τοιοῦτοι διὰ τοῦ κυρίως νοσοκομείου. Ἐκεῖ θὰ ἐναποθέσωσι τὰ ρυπαρὰ αὐτῶν ἐνδύματα, ἅτινα χωρὶς νὰ ὑποστῶσιν οὐδεμίαν ἀπολύμανσιν θὰ κατατεθῶσιν εἰς τὸν παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν γνωστὸν ἤδη σπηλαιώδη χώρον, καὶ θὰ παραδεθῶσι πάλιν αὐταῖς μετὰ τὴν θεραπείαν τῶν

ὅπως παρελήφθησαν, χωρὶς νὰ ὑποστῶσι οὐδεμίαν ἀπολύμανσιν, καὶ ἂν οἱ φέροντες αὐτὰ ἐπασχον ἐκ μολυσματικοῦ νοσήματος· τοῦναντίον μάλιστα ἐπισωρεύονται τὰ ἐνδύματα τῶν διαφόρων ἀσθενῶν ἀδιακρίτως κατὰ δέσμας ἐπ' ἀλληλα ἐλλείψει χώρου. Μετὰ ταῦτα ὁ ἀσθενὴς θὰ περιβληθῆ τὴν ἐνδυμασίαν τοῦ νοσοκομείου, ἵνα ὁδηγηθῆ εἰς τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ κλίνην. Οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι, ἰδίως ἐὰν εἶναι τραυματίαι, συνοδεύονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὑπὸ ὁμάδος συγγενῶν ἢ φίλων, εὖς μετὰ δυσκολίας κατορθοῦσιν αἱ παρακλήσεις τοῦ προσωπικοῦ νὰ ἀπομακρῶσι. Τοῦναντίον γεννᾶται ἡ ἀξίωσις νὰ παραμείνῃ τοῦλάχιστον εἰς συγγενῆς παρὰ τῆ κλίνῃ τοῦ πάσχοντος, καὶ μάλιστα ἂν οὗτος σοβαρῶς πάσχη. Πρὸς τὴν ἀξίωσιν ταύτην σχεδὸν ἀδύνατος καθίσταται ἡ ἀρνησις ὑπὸ τὰς συνθήκας τῶν ἀξιώσεων καὶ παρεξηγήσεων, ὑφ' ἃς δυστυχῶς διατελοῦμεν. Καὶ ἵνα εἴμεθα εἰλικρινεῖς, πολλάκις τὴν τοιαύτην ἀξίωσιν τῶν συγγενῶν δὲν ἀποκρούομεν συναισθανόμενοι τὴν ἀνεπάρκειαν ἡμῶν, ὅπως διαθέσωμεν ἐπαγρυπνοῦσαν νοσοκόμον ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος.

Τὸ πρῶτον ζήτημα, ὅπερ γεννᾶται, εἶναι, ποῦ θὰ κατακλιθῆ ὁ πάσχων ἀναλόγως τῆς φύσεως τοῦ νοσήματός του. Συνήθως τρόφιμοι τοῦ νοσοκομείου εἰσὶ πάσχοντες ἐκ χρονίων πυορροούντων τραυμάτων, ἐκ παθήσεων τῶν ὀστέων καὶ ἐκ διαφόρων τραυμάτων σηπτικῶν καὶ ἀσήπτων. Ἐν γένει δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ χώρου, ἐν διαθέτουμεν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πόλεως καὶ πέντε τοῦλάχιστον ἐπαρχιῶν, αἱ κλῖναι τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος εἶναι πάντοτε κατειλημμέναι, καὶ δὲν ὑπολείπεται χώρος, ἵνα ἐν ἀνάγκῃ ἀπομονωθῆ ὁ πάσχων ἀναλόγως τῆς φύσεως τοῦ νοσήματός του ἢ τῆς ἐγχειρήσεως, ἣν θὰ ὑποστῆ, συμφώνως πρὸς τὰ λεχθέντα ἤδη. Συνέπεσε νὰ δεχθῶμεν πάσχοντα ἐκ κακοήθους φλυκταίνης καὶ ἐτοποθετήσαμεν αὐτὸν ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ἱατροῦ τῆς ἐξωτερικῆς κλινικῆς. Συνέπεσεν ἐπίσης νὰ

δεχθῶμεν καὶ δεύτερον καὶ τρίτον τοιοῦτον, καὶ ἐπειδὴ τὰ δξέα φαινόμενα τῆς νόσου εἶχον παρέλθει, καθ' ὅτι οὗτοι εἶχον ὑποστῆ ἡδὴ τὴν πρώτην θεραπείαν ἐκτὸς τοῦ νοσοκομείου, παρελάβομεν αὐτοὺς μὲ ὄλας τὰς δυνατὰς προφυλάξεις ἐντὸς τῶν κοινῶν αἰθουσῶν. Ἐδέχθημεν πάσχοντα, παρ' ᾧ ἔνεκεν τραύματος διὰ κυνηγετικοῦ ὄπλου κατὰ τὴν κνήμην εἶχεν ἀναπτυχθῆ γάγγραινα ἀερῶδης· ἐδέχθημεν ἐπίσης ἑτέρους δύο, παρ' οἷς ἔνεκεν τραυμάτων τῆς ἄκρας χειρὸς διὰ δυναμίτιδος εἶχεν ἀναπτυχθῆ γάγγραινα, καὶ ἐτοποθετήσαμεν αὐτοὺς ἐν ταῖς κοιναῖς αἰθούσαις· καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ὑπέστησαν τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν καὶ ἰάθησαν, ἂν καὶ προσῆλθον ἡμέρας τιὰς μετὰ τὴν πάθησιν. Ἐδέχθημεν πάσχουσαν ἐκ φλέγμονος, παρ' ἣ ἅμα τῇ εἰσόδῳ εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἀνεπτύχθη διάχυτον ἐρυσίπελας· αὕτη παρέμεινεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν γυναικῶν· φθισιῶσα δεομένη χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως παρέκειτο αὕτη. Ἐδέχθημεν πάσχοντα ἐκ βλενορροίας μετὰ γαγγραίνης τοῦ πέους ἔνεκεν παραφιμώσεως καὶ ἐτοποθετήσαμεν αὐτὸν ἐλλείψει χώρου ἐν τῷ παθολογικῷ τμήματι. Παρελάβομεν ἐκ τῆς αἰθούσης τῶν φυλακῶν τραυματίαν φθισικὸν παραμείναντα ἀρκετὸν χρόνον ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος. Πάσχουσαν τινα ἐκ βαρέων ἐγκεφαλικῶν φαινομένων, ἣτις ὑπέστη τὴν ἀνάτρησιν τῆς μαστοειδοῦς ἀποφύσεως συμπληρωθεῖσαν διὰ τῆς ἐγχειρήσεως τοῦ Stacke καὶ ἔχουσαν ἀνάγκην ἀπολύτου ἡσυχίας ἐτοποθετήσαμεν ἐν τινὶ δωματίῳ τοῦ παθολογικοῦ τμήματος. Ἐνίοτε ἐξετελέσαμεν λαπαροτομίαν ἢ ριζικὴν θεραπείαν κήλης καὶ ὑπεχρεώθημεν νὰ θέσωμεν τοὺς τοιοῦτους πάσχοντας παραπλευρῶς ἐγχειρηθέντος ἐκ περινεφριτικοῦ ἀποστήματος ἢ ἀρθροτομηθέντος διὰ πυῶδη ἀρθρίτιδα ἢ ἐγχειρηθέντος διὰ πυῶδη πλευρίτιδα. Καὶ, ἵνα μὴ πολλαπλασιάζω τὰ παραδείγματα, ἀναφέρω ὅτι καθ' ἑκάστην ἀναγκαζόμεθα νὰ μεταβάλλωμεν τὴν θέσιν τοῦ πά-

σχοιτος αναλόγως τῶν παρουσιαζομένων ἀναγκῶν. Ἰδίως κατὰ τὰς εὐηλίους ἡμέρας τοῦ χειμῶνος μεταφέρομεν εἰς τὸ παθολογικὸν τμήμα, ὅπερ εἶναι εὐήλιον, τοὺς ἐπὶ πολὺ διαμείναντας ἐν ταῖς χειρουργικαῖς αἰθούσαις, εἰς ἃς οὐδέποτε εἰσέδυσεν ἀκτίς ἡλίου, οἷτινες ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀερισμοῦ ἐνωρὶς ὠχρῶσι παρά τὴν ἄφθονον καὶ καλὴν τροφήν, ἣν λαμβάνουσι· τοῦτο ἰδίᾳ γίνεται αἰσθητὸν ἐπὶ πασχόντων ἐκ καταγμάτων τῶν κάτω ἄκρων, οἷτινες εἰσέρχονται κατὰ τὰ ἄλλα ὑγιεῖς. Τὸ μόνον ἐντευκτῆριον τῶν ἐν ἀναρρώσει ἀσθενῶν εἶναι ὁ μὴ ἀεριζόμενος, ὁ μὴ ἡλιαζόμενος, ὁ μὴ θερμαινόμενος ἐν καιρῷ χειμῶνος μέγας διάδρομος. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἐν τῷ χειρουργικῷ τμήματι εἶναι ἀδύνατος ἡ ἀπομόνωσις καὶ ταξινόμησις τῶν ἀσθενῶν ἀναλόγως τῶν παθήσεων αὐτῶν ἐλλείπει χώρου. Οἱ ἐκ τούτου κίνδυνοι καταφανεῖς.

Ἐξετάσωμεν ἤδη ποίαν ἐπίδρασιν ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τῶν νοσηλευομένων νοσοκόμοι ἀτελῶς μεμορφωμένοι, ἀνεπαρκεῖς τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐστερημένοι τῶν τρόπων τῆς ἀντισηψίας. Ἄφ' οὗ χρόνου οἱ χειρουργοὶ δὲν ἀναζητοῦσι πλέον μόνον εἰς τὰ ἐργαλεῖα αὐτῶν τὸ μόλυσμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν χεῖρας, εἰς τὰ ἐνδύματα καὶ εἰς τὰ τῶν νοσοκόμων αὐτῶν, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ κατανοήσῃ τις τοὺς κινδύνους, εἰς οὓς δύνανται νὰ ὑποβληθῶσιν οἱ νοσηλευόμενοι περιθαλπόμενοι ὑπὸ νοσοκόμων μὴ ἐννοούντων τὰς λεπτομερείας τῆς ἀντισηψίας καὶ μὴ ἐχόντων τοὺς τρόπους τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς. Εὐκόλον εἶναι νὰ ἐννοηθῇ ὅτι νοσοκόμοι, οἷτινες ὀλίγον πρὸ τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἀσθενῶν εἶχον τὴν ἐργασίαν ὑπηρετοῦ ἢ καὶ ἐπεστάτου προσωπικῶς εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ τυφικοῦ ἢ εἰς τὴν καθαριότητα τῆς κλίνης φησιωίντος, δύνανται νὰ μεταδώσωσι τὸ μόλυσμα ἐρχόμενοι εἰς συνάφειαν πρὸς νοσηλευομένους. Εὐνόητον εἶναι ὅτι νοσοκόμοι διὰ τὴν ἀπολύμανσιν τῶν χειρῶν τῶν ὁποίων διετέθη εἰς ἀπλοῦς νι-

πτῆρ-ρυποδόχη ἐν τῷ προθαλάμῳ τῶν ἀποχωρητηρίων, ἐνῶ καὶ τὰ οὐροδοχεῖα καὶ τὰ ἀγγεῖα τῆς νυκτός καὶ οἱ ἀσθενεῖς τοῦ νοσοκομείου καθαρίζονται, δύνανται νὰ μολύνωσι τοὺς νοσηλευομένους ἐπιδέοντες καθ' ἑκάστην αὐτοὺς, ἀφοῦ προηγουμένως ἢ ταῦτοχρόνως περιθάλλουσι καὶ τοὺς εἰς τὴν ἐξωτερικὴν κλινικὴν ἀκαταπαύστως προσερχομένους, ὧν τὸ μολυσματικὸν εἶναι ἤδη γνωστὸν. Ὁ ἀρχινοσοκόμος πεπειραμένος ἀρκούντως περὶ τὴν ἐπίδεσιν τῶν τραυμάτων μετέχων τῆς νοσηλείας καὶ ἐν τῷ τμήματι τῶν γυναικῶν διὰ τὸ ἀνεπαρκές τῶν ἄλλων, ἀναγκάζεται μὲ ρυπαρὰς πὰς χεῖρας νὰ μεταβαίνει ἐκαστοτε εἰς τὸν μόνον ὑπάρχοντα νιπτῆρα ἐν τῷ θαλάμῳ τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐκεῖ νὰ ἀπολυμαίνει τὰς χεῖρας αὐτοῦ μολύνων τοῦτον, τὸν ἄλλως τε μὴ παρέχοντα οὐδεμίαν εὐκολίαν πρὸς ἀπολύμανσιν τῶν χειρῶν, ἵνα ἐπιληφθῆ τῆς ἐπίδεσεως δευτέρου ἀσθενοῦς καὶ αὕτω ἐξῆς. Οἱ νοσοκόμοι εἶναι ἐκεῖνοι εἴτινες θὰ κάμωσι τὴν ἀπολύμανσιν τῶν λεκανῶν, θὰ παρασκευάσωσι τὰς ἀντισηπτικὰς διαλύσεις καὶ τοὺς ἐπιδέσμους καὶ, ἵνα μὴ ἀνεπαισθήτως ὑπεισέλθω εἰς τὰ πολλαπλᾶ αὐτῶν καθήκοντα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν ἀντισηψίαν, ἔπερ δὲν προτίθεμαι, ἀναφέρω ἀπλῶς ὅτι εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς ἀντισηπτικῆς λειτουργίας τοῦ τμήματος.

Ποία ἡ τύχη τοῦ μέλλοντος νὰ ὑποστῆ ἐγχείρησιν ἄτηπτον; Πολλάκις δεχόμεθα ἀσθενεῖς, εἴτινες δεόν νὰ ὑποστῶσιν ἐγχείρησιν τοιαύτην καὶ ὑπολογίζομεν ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐξατφαλίσωμεν θέσιν τινὰ ἐν τῷ τμήματι ὑπὸ τοὺς εὐνοϊκωτάτους ὄρους, ὅφ' οὓς δυνάμεθα νὰ ἐγχειρήσωμεν, εἴτε διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ τμήματι διαμενόντων θὰ ἐλαττωθῆ μετ' ὀλίγον, εἴτε διότι ἡ φύσις τῶν νοσημάτων τῶν νοσηλευομένων δὲν θὰ εἶναι ἐπικίνδυνος. Ὑπὸ τοιαύτην προσδοκητικὴν περίπτωσιν κρατοῦμεν τοὺς ἀσθενεῖς ἡμῶν πολλάκις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τρεφομένους ἐν τῷ νοσοκομείῳ. Ὁ πάσχων ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἐγχείρησιν, ἀλλ' αἶ καθη-

μεριναί ἀνάγκαι ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς, ἵνα ἀμέσως, ἴσως τὴν ἰδίαν ἡμέραν, παραθέσωμεν αὐτῷ ἑτέροισι σηπτικῶσι τραυματίας περιθαλπομένους ὑπὸ τῶν αὐτῶν νοσοκόμων. Ἦκουσα ὅτι παράπονον ἐγείρεται διὰ τὴν τοιαύτην ἐνίοτε ἀναβολὴν τῶν ἐγχειρήσεων, καὶ ὅτι δῆθεν ἐπιβαρύνω οὕτω τὸν δῆμον οικονομικῶς, ὃν νομίζω ὅτι δὲν ἐπεβάруνα ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἤδη πρὸς ἴδιον ἐμοῦ ὄφελος. Ἡ ἐργασία, ἣν ἔχω νὰ ἐπιδείξω διὰ τοὺς ἐννοοῦντας, εἶναι ὅτι πολλάκις ἀναβάλλων τὴν μὴ ἐπείγουσαν ἐγχείρησιν ἐπροστάτευσά τὴν ζωὴν τὴν ἐμπιστευθεῖσαν εἰς ἐμὲ ἀπὸ ἐνδεχομένου ἀπευκταίου, ὃ προέβλεπον δυνατόν. Ἀφορμὴν τοιούτων παραπόνων δι' ἀναβολὴν ἐγχειρήσεων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔδωσαν οἱ πάσχοντες ἐκ κήλης καὶ μέλλοντες νὰ ὑποστῶσι τὴν ριζικὴν θεραπείαν, ὧν προσερχομένων ὁ ἀριθμὸς εἶναι μέγας, καὶ, ἂν δὲν ὑπῆρχον αἱ ἤδη γνωσταὶ δυσμενεῖς συνθήκαι ἐν τῷ νοσοκομείῳ, θὰ εἶχον τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν ἱκανοποίησιν νὰ παρουσιάσω ἐντὸς τοῦ ἔτους τριπλάσιον ἴσως ἀριθμὸν ἐγχειρήσεων τοιούτων τῶν ὄσων ἤδη ἔχω. Ὁ πρόσφορος χρόνος πρὸς ἐγχείρησιν κανονίζεται ὑπὸ τοῦ ὑπευθύνου χειρουργοῦ τοῦ ὑπολόγου ἐν περιπτώσει ἀπευκταίου ἀπέναντι τῆς συνειδήσεώς του καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῶν ἐξωθεν ἀνευθύνων πρὸς καλλιέργειαν εὐνοίας διὰ συστάσεων καὶ ἀπαιτήσεων. Χειρουργὸς ἔχων λήθητα τῆς χειρουργικῆς αὐτοῦ δράσεως σηπτικὸν χειρουργεῖον καὶ ἄξονα τῆς ἀπολυμάνσεως τῶν ἀπείρων νοσοκόμων αὐτοῦ μίαν ἀπλήν ρυποδόχην δὲν δύναται ἢ νὰ κινῆται βραδέως.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπανέλθω πάλιν ἐπὶ τῶν ἀτελειῶν τοῦ χειρουργείου, ἵνα ὑποδείξω τοὺς δεδικοιολογημένους φόβους, ὑφ' ὧν δύναται νὰ κατέχηται ὁ χειρουργός, ὅταν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐγχειρῆ ἐν χειρουργείῳ ἐνῶ κατὰ τὴν προηγουμένην ἡμέραν ἐξετελέσθη σηπτικὴ ἐγχείρησις καὶ οὐτινος ἢ ἀπολύμανσις καὶ τῶν ἀναγκαιούντων πρὸς τὴν ἐγχείρησιν ἐνεπιστεύθη νοσοκόμοις ἑστερημένοις τῶν τρόπων καὶ μὴ

ἀντιλαμβανομένοις τὰς διὰ ταύτην λεπτομερείας, ὅταν μάλιστα ὑπολογίζεται καὶ ἡ διαρκὴς μόλυνσις, ἣν ὑφίσταται τοῦτο ἐξ ἄλλων ἤδη γνωστῶν πηγῶν.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, κύριοι Δημοτικοὶ Σύμβουλοι, νομιζῶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξακολουθήσῃ λειτουργοῦν τὸ χειρουργικὸν τμήμα. Ἐὰν ἡ καταβαλλομένη ἐπιμέλεια ἐκάστοτε κατισχύει ὥστε νὰ διαφεύγωμεν τοὺς κινδύνους, εἴτινες περιστοιχοῦσι τοὺς ἐγχειρουμένους, δὲν εἶναι εὐσυνειδήτονον νὰ ὑποβάλλωμεν αὐτοὺς εἰς τοιοῦτους, γινώσκοντες ὅτι ἔχομεν νοσοκομεῖον, οὐτινος αἱ ὑγειναὶ συνθήκαι: ὡς ἐκ τῆς διασκευῆς τοῦ οἰκοδομήματος ὑστεροῦσι, μὴ ἀγνοοῦντες ὅτι τὰ προοριζόμενα αὐτοῖς δωμάτια, κλινοστρωμναὶ καὶ σινδόνες δὲν ἔτυχον ἐπαρκοῦς ἀπολυμάνσεως, πεποιθότες ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶμεν εὐκόλως νὰ προστατεύσωμεν τοὺς ἐγχειρηθέντας ἀπὸ ἐνδεχομένης μόλυνσεως ἐκ τοῦ ἀδυνατοῦ τῆς ἀπομονώσεως αὐτῶν ἐξ ἄλλων σηπτικῶν ἀσθενῶν, καὶ ὅτι δὲν δύναμεθα νὰ διαθέσωμεν ὑπὲρ αὐτῶν ἀποκλειστικῶς νοσοκόμους μὴ ἐπιλαμβανομένους τῆς ἐπιδέσεως ἄλλων σηπτικῶν ἀσθενῶν ἐκ τῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν τῆς ἐξωτερικῆς κλινικῆς, εἴτινες καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὄραν προσερχόμενοι φέρουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διαφόρου φύσεως μολυσματικὰ τραύματα, εἰδότες τέλος ὅτι στερούμεθα χειρουργεῖου ἀνταποκρινομένου ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ἀνάγκας ἀσῆπτων ἐγχειρήσεων. Καὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ ἐγχειρηθέντες ἠθάνθησαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὴν ἐπίδρασιν τῶν τοιούτων ἀτελειῶν, καὶ πρόσφατον παράδειγμα ἀναφέρω ὅτι διὰ τοιαύτας παρ' ὀλίγον νὰ στερηθῶσι τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἐγχειρηθέντος δι' ὑδροκίλην κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Doyen οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν δέκα τέκνων.

Καὶ, ἵνα ἀπαντήσω εἰς τὸ φυσικὸν ἐρώτημα περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θανάτων ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους, ἀναγκάζομαι νὰ εἰσέλθω μικρὸν εἰς ζήτημα μᾶλλον λογοδοσίας, ὅπερ ἐπιφυ-

λάσσομαι βραδύτερον νὰ πραγματευθῶ εὐρύτερον. Ἐκ τῶν 176 ἀσθενῶν, οἵτινες εἰσῆλθον εἰς τὸ χειρουργικὸν τμήμα ἐντὸς 12 μῆνῶν διὰ διαφόρους παθήσεις ἐτελεύτησαν 10, ἐξ ὧν 3 ὑποστάντες ἐγχείρησιν, 2 ἐξ ἐπιπλοκῆς τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν τραύματος ἄνευ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως, οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι 5 εἰσῆλθον ἀπλῶς ἵνα ἐντοφιασθῶσιν.

Ἐξ 7 ἐγχειρηθέντων πρὸς ριζικὴν θεραπείαν βουβωνοκήλης ἐτελεύτησεν εἰς 10 ἡμέρας μετὰ τὴν ἐγχείρησιν ἐκ συμπτωμάτων ὀφειλομένων εἰς τὰ βραδέως ἐκδηλούμενα ἀποτελέσματα τοῦ χλωροφορμίου. Οὗτος μετὰ τὴν χλωροφόρμισιν δὲν συνῆλθε πλέον· ἦτο ἀπαθὴς ἐν ἡμικομματώδει καταστάσει· κατείχετο ὑπὸ ἐμέτων· ἀπὸ τῆς δευτέρας ἡμέρας ἐπαρουσιάσθη παρ' αὐτῷ ἰκτερική χροιά, ἐλάττωσις τῶν οὐρῶν μετ' ἀφθόνου λευκώματος καὶ οὐροχολίνης· ἀπὸ τῆς τρίτης ἡμέρας ὀκτερος ἦτο λίαν ἐντονος καὶ ἡ ἀνουρία τελεία μέχρι τοῦ θανάτου. Ἐπιτραπήτω μοι ἵνα ἐνταῦθα διανοίξω μικρὰν παρένθεσιν χάριν τῶν ἰατρῶν. Ἄν καὶ τὸ ζήτημα τοῦ θανάτου κατὰ τὴν χλωροφόρμισιν ἢ καὶ ἀμέσως μετὰ ταύτην ἀπασχολεῖ τὸν χειρουργόν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων συνεδρίας ὀλοκλήρους κατηνάλωσεν ἡ χειρουργικὴ ἔταιρεία τῶν Παρισίων διὰ τὴν μεθοδικωτέραν εἰσπνοὴν τοῦ χλωροφορμίου καὶ ἀριθμὸν τινα μηχανημάτων ἐπὶ τούτῳ ἐπινοηθέντων ὑπέδειξεν, οὐχ ἦττον τὰ βραδέα αὐτοῦ ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ ἥπατικοῦ κυττάρου καὶ τῶν νεφρῶν εἶναι τόσον σπάνια, ὥστε ἐν διατριβῇ ἐπὶ διδακτορία δημοσιευθεῖση κατὰ τὸ 1906 περὶ τῶν βραδέων ἀποτελεσμάτων τοῦ χλωροφορμίου (Les effets tardifs du chloroforme) ὑπὸ τοῦ Auburtin λέγεται ὅτι μόλις δύο περιπτώσεις τοιαῦται ἀναφέρονται ἐν τῇ ὅλῃ Γαλλικῇ ἰατρικῇ φιλολογίᾳ καὶ περιπτώσεις τινὲς ἐν τῇ ὅλῃ ἰατρικῇ φιλολογίᾳ ἀνερχόμεναι εἰς 50. Ἄτυχῶς ἐνεπέσομεν εἰς τοιοῦτον σπάνιον ἀτύχημα καὶ ὁ θάνατος οὗτος ἐνέσπειρε τὸν πανικὸν ἐν τῷ τμήματι ἡμῶν καὶ εἰς ἐκά-

στην χλωροφόρμωσιν ἔκτοτε παρουσιάζεται τὸ φάσμα αὐτοῦ.

Ἐξ 9 ἐγχειρηθέντων πρὸς ἐξαγωγήν λίθου διὰ τῆς ὑπογαστρικῆς τομῆς ἐτελεύτησε γέρον 65 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν κατὰ τὴν 28 ἡμέραν μετὰ τὴν ἐγχείρησιν ἐκ νεφρικῆς ἐπιπλοκῆς.

Ἐτελεύτησε γέρον ἡλικίας 70 ἐτῶν πάσχων ἐκ βουβωνοκῆλης ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν περισφιγμένης ἐγχειρηθείς. Ἡ κατάσταση αὐτοῦ ἐθεωρήθη τόσον ἀπελπιστικὴ καὶ ἀνεπίδεκτος χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως, ὥστε οἱ παριστάμενοι ἰατροὶ ἀπεφάνθησαν κατὰ ταύτης. Ἄλλ' αἱ στιγμαὶ αὐταὶ εἶναι κρίσιμοι διὰ τὸν ἔχοντα τὴν εὐθύνην τοῦ τμήματός του ἰατροῦ. Δὲν ἠθέλησα νὰ ἀφεθῶ εἰς ἐνδεχομένην ἐπίκρισιν, ἐὰν ἐπέζη ἀκόμη ὁ πάσχων μικρὸν χρονικὸν διάστημα ἄνευ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως ὑποτιθεμένου ὅτι ἠδύνατο νὰ προληφθῆ ἢ καταπληκτικῶς ταχέως προβαίνουσα χειροτέρευσις εἰς τοιοῦτου εἶδους παθήσεις, ἐὰν ἀμέσως ἐγένετο ἐπέμβασις. Ἀπέβλεψα εἰς ὑποθετικὴν πλέον τυχαίαν εὐτυχῆ ἐκβασιν καὶ ἀνέλαβον τὴν εὐθύνην τοῦ καταλογισμοῦ τῆς ἐκβάσεως εἰς βάρος μου. Ἄλλ' ὁ πάσχων ἐτελεύτησε μετὰ 6 ὥρας.

Ἐκ τῶν δύο τελευτησάντων ἐξ ἐπιπλοκῆς τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν τραύματος ἄνευ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως ὁ μὲν εἰς ἔφερε διαμπερὲς τραῦμα διὰ πυροβόλου ὄπλου κατὰ τὸν θώρακα καὶ ἐτελεύτησεν ἐκ πνευμονικῶν φαινομένων μετὰ 16 ἡμέρας, ὁ δὲ ἕτερος ἔφερε τραῦμα διὰ δυναμίτιδος κατὰ τὴν κοιλίαν καὶ ἐτελεύτησε μετὰ 18 ἡμέρας ἐκ φαινομένων περιτονίτιδος.

Οἱ ἄλλοι 5 τελευτήσαντες εἶχον προσέλθει εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἵνα ἀποθάνωσι καὶ ἐνταφιασθῶσιν. Οὗτοί εἰσιν ὁ ἐκ τῶν φυλακῶν ἀποδράς καὶ καταπεσὼν εἰς τὰς τάφρους τῆς πόλεως τελευτήσας μετὰ 18 ὥρας· ὁ τραυματισθεὶς ἐν Κισάμφ ἐν τῇ λέμῳφ, ὅστις διὰ θαλάσσης ὠδηγήθη εἰς τὸ νοσοκομεῖον φέρων τὸν ἐντερικὸν αὐτοῦ σωλῆνα ἐντὸς τῶν ἐν-

δυμάτων του τελευτήσας μετὰ 4 ὥρας· ἡ ἀτυχῆς νέα τὸ θῦμα τῆς ἐργασίας ἡ καεῖσα ἐν τῇ συνοικίᾳ Ἀγίων Ἀναργύρων τελευτήσασα μετὰ 2 ἡμέρας· Ὁθωμανὶς πάσχουσα ἐκ ρινορραγίας ἀκατασχέτου, ἥτις εἰσῆλθε μετὰ 8 ἡμέρας ἀπὸ τῆς παθήσεώς της εἰς τὸ νοσοκομεῖον φέρουσα ἐπίπωμα ἐν τῇ ρινί· ἐν τῷ νοσοκομείῳ δὲν ἐπαρουσίασε πλέον ρινορραγίαν· ἦτο ἔξαιμος· περιωρίσθημεν εἰς τὰς μεγάλας ἐνέσεις τοῦ ὄρρου, ἀλλ' ἐτελεύτησεν ἐκ φαινομένων ὀξείας ἀναιμίας μετὰ 15 ὥρας· ἐτελεύτησε μετὰ 48 ὥρας ἀπὸ τῆς εἰσόδου του εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ πάσχων πρὸ 8 ἡμερῶν ἐκ κακοήθους φλυκταίνης τοῦ προσώπου.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ μικρὰ σειρά τῶν ὑπογαστρικῶν τομῶν καὶ κηλῶν ἀνερχομένων εἰς 16, ἃς ἀνέφερον ἀποκλειστικῶς μόνον ἵνα δηλώσω τοὺς ἐν αὐτῇ ἐπισυμβάντας θανάτους, δεικνύει διὰ τοῦ ὑπολειπομένου ἀριθμοῦ ὅτι μικρὰ τις ἐπιμέλεια κατεβλήθη πρὸς ἀποσόβησιν τῶν ἐκ τῶν πολυπληθῶν πηγῶν ρεόντων ἡμῖν κινδύνων, ἐτέραν μικρὰν σειράν λαπαροτομιῶν ἐκτελεσθεισῶν διὰ φυματιώσεις περιτοναίου, δι' εἰλεόν, διὰ τραύματα διαμπερῆ τῆς κοιλίας, δι' ἀπολίνωσιν αἱμορραγοῦντος ἀγγείου τοῦ στομάχου ἀναφέρω ἀπλῶς, ἵνα εὐχαριστήσω τὸν διευθυντὴν τοῦ νοσοκομείου κύριον Ζερβὸν καὶ τοὺς ἐπιμελητὰς τῶν δύο κλινικῶν κ. κ. Στεφανίδην καὶ Μελισσάκην, εἵτινες κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἐγχειρήσεων παρέχουσι τὴν δυνατὴν αὐτοῖς συνδρομήν, ὅπως παρεκτοπισθῆ ὁ παρά τὴν χειρουργικὴν τράπεζαν ἡμῶν ἐλλοχῶν θάνατος, καὶ ἐξασφαλισθῆ οὕτω ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐγχειρήσεων τούτων δεομένων ἀπολύτως ἀσήπτου ἐδάφους, χωρὶς ποσῶς νὰ ἐπιθυμῶ, ἵνα διὰ τῆς μεγενθυτικῆς λέξεως λαπαροτομίας ὑποτεθῆ ὅτι προτίθεται νὰ ὑποδείξω, ὅτι μέγα τι ἐξετελέσθη χειρουργικῶς.

Αἱ πρὸς τὸν κύριον Κοντολέοντα πρεϊστάμενον τοῦ παθολογικοῦ τμήματος εὐχαριστίαι μού εἰσι ἀμέριστοι, διὰ τὴν

ἦν πάντοτέ μοι προσέφερε συνδρομήν, καὶ ἡ πρὸς τὸν σεβαστὸν συνάδελφον καὶ πεπειραμένον ἰατρὸν κύριον Καλαϊτσάκην εὐγνωμοσύνη μου εἶναι ἄπειρος, ὅστις προσήρχετο καθ' ἑκάστην εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὅπως μοι προσφέρῃ πολῦτιμον συνδρομήν ὡς ἰατρὸς καὶ παραμυθίαν ὡς φίλος.

Μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν ἀτελειῶν, ἅς τὸ νοσοκομεῖον παρουσιάζει, ἐπιτραπήτω μοι ἔχοντι πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὰς δαπάνας, εἰς ἅς ὁ Δῆμος καὶ ἡ Πολιτεία δύνανται νὰ υποβληθῶσι, νὰ υποβάλω ὑμῖν μέτρα τινὰ πρὸς θεραπείαν ἢ βελτίωσιν αὐτῶν. Ὁ ριζικώτερος τρόπος θεραπείας θὰ ἦτο ἂν ἡ Πολιτεία ἤρχετο ἀρωγὸς πρὸς τὸν Δῆμον καὶ ἐξηγόραζε τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο τοῦ νοσοκομείου, ἵνα χρησιμοποίησῃ αὐτὸ ὡς κεντρικὸν νοσοκομεῖον τῆς Πολιτεφυλακῆς ἐπιφέρουσα τροποποιήσεις καὶ προσθήκας, τὸ δὲ ἐκ τῆς πωλήσεως τούτου ποσὸν διετίθετο πρὸς ἀνέγερσιν νοσοκομείου πληροῦντος τοὺς ἀπαιτούμενους ὄρους τῆς ὑγιεινῆς. Ἄν καὶ αἱ αὐταὶ ὑγιεῖναι συνθῆκαι ἀπαιτῶνται διὰ τὴν ἐγκατάστασιν των στρατιωτικῶν νοσοκομείων, οὐχ ἤττον ἐπειδὴ ταῦτά εἰσι ἀπηλλαγμένα εἰδικῶν τινῶν τμημάτων ἐπὶ παραδείγματι τῆς ἐξωτερικῆς κλινικῆς καὶ ἰδίως τοῦ τμήματος τῶν γυναικῶν, καὶ ἐπειδὴ τὰ εἶδη τῶν νοσημάτων, ἀθεραπεύονται ἐν αὐτοῖς ἀνάγονται μᾶλλον εἰς τὰ ὀξεία, νομίζω χωρὶς νὰ διαμφισβητήσω τὰς δικαίας ἀντιρρήσεις, ἅς οἱ κύριοι στρατιωτικοὶ ἰατροὶ δύνανται νὰ προβάλωσιν, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ συμβιβασμός τις. Ἐὰν τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, προτείνω ἵνα οἰκοδομηθῇ νέα πτέρυξ τμήματος ἐγχειρητικοῦ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν σήμερον νέον σύστημα καὶ νὰ ἐπενεχθῶσιν αἱ ἀναγκαιοῦσαι τροποποιήσεις ἐπὶ τοῦ νῦν ὑπάρχοντος, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ ἀρμονία ὑπηρεσίας μεταξὺ τοῦ ὄλου νοσοκομείου καὶ τοῦ ἐγχειρητικοῦ τούτου τμήματος. Τὸ ἐγχειρητικὸν τοῦτο τμῆμα ἀνάγκη νὰ διατιθῆται ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῶν ἐγχειρουμένων, νὰ περιέχῃ δύο χειρουργεῖα

ἀφιστάμενα ἀλλήλων, ἐν διὰ τὰς ἀσηπτους καὶ ἕτερον διὰ τὰς σηπτικὰς ἐγχειρήσεις, νὰ ἔχη πάντα τὰ ἀναγκαιοῦντα παραρτήματα καὶ νὰ συγκεντρῶνται ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἀντικείμενα τὰ χρήσιμα πρὸς τὴν ἐπίδεσιν πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν ὑπὸ ἑπιψίν ἀσηψίας. Τὰ τοῦ ἐγχειρητικοῦ τούτου τμήματος ἀνάγκη νὰ διασκευασθῶσι πάντα ἐν σχέσει πρὸς τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν, τὰ ἐν αὐτῷ δωμάτια ἀπομονώσεως θὰ ἀποτελῶσι τὰ ἐξαρτήματα αὐτοῦ, καὶ ἡ διάταξις αὐτῶν θὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζωνται πᾶσαι αἱ συνθήκαι ἀσηψίας καὶ ἀντισηψίας αἱ ἀναγκαιοῦσαι διὰ τὸν ὑποστάντα ἐγχείρησιν ἀσηπτον ἢ σηπτικὴν, ὅστις παραμένει ὀλίγας μόνον ἡμέρας καὶ μετὰ τὰς πρώτας ἐπιδέσεις μετατίθεται πάλιν εἰς τὸ κυρίως νοσοκομεῖον. Ἄλλ' ἐὰν καὶ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, δύσκολον εἶναι νὰ κάμη τις συνδυασμοὺς ἀνταποκρινομένους πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος σχεδίου. Πάντως ἀπαραίτητον εἶναι :

1ον. Νὰ οἰκοδομηθῶσι δωμάτια τινὰ ἐν τῷ περιβόλῳ, ἵνα μετενεχθῶσιν ἐκεῖ αἱ ἐν τῷ νοσοκομείῳ διαμένοντες ἰατροὶ καὶ τὸ προσωπικὸν τῶν νοσοκόμων· νὰ μετενεχθῆ τὸ γραφεῖον εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν καταδίκων καταργουμένης ταύτης, ἵνα τοιοῦτοτρόπως ἐξοικονομηθῶσι 4 τοῦλάχιστον δωμάτια ἐν τῷ νοσοκομείῳ, ὧν τὸ ἐν θὰ χρησιμεύσῃ διὰ χειρουργεῖον σηπτικῶν ἐγχειρήσεων· καὶ τὰ ὑπολειπόμενα θὰ ἐξυπηρετήσωσι τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀπομονωτικοῦ συστήματος.

2ον. Νὰ μετενεχθῶσι τὰ ἀποχωρητήρια ἔξω τοῦ νοσοκομείου καὶ νὰ τοποθετηθῆ παρ' αὐτοῖς εἰδικὴ ρυποδόχη (vidoir) διὰ τὴν ἀπολύμανσιν τῶν οὐροδοχείων καὶ ἀγγείων τῆς νυκτός, ἐν δὲ τῷ προτέρῳ χώρῳ νὰ ἐγκατασταθῆ νιπτήρ ἀπολυμαντικὸς κατὰ τὰ συστήματα τῶν Schaeerer ἢ E. Adnet ἢ Flicoteaux διὰ τοὺς νοσοκόμους ἐν χωριστῷ διαμερίσματι, καὶ ἐν χωριστῷ ὡσαύτως διαμερίσματι νιπτήρ καθαριότητος διὰ τοὺς ἀσθενεῖς.

3ον. Νὰ προστεθῆ εἰς ἕτι λουτήρ εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν λουτήρων ἀποκλειστικῶς πρὸς χρῆσιν τῶν μελλόντων νὰ ὑποστῶσιν ἐγχείρησιν.

4ον. Νὰ ληθῆ φροντίς περὶ ἐγκαθιδρύσεως οἰουδήποτε συστήματος ἀερισμοῦ τοῦ μεγάλου διαδρόμου καὶ ἰδίᾳ πασῶν τῶν αἰθουσῶν καὶ δωματίων τοῦ νοσοκομείου.

5ον. Νὰ ἐξευρεθῆ τρόπος θερμάνσεως δι' ἄλλου συστήματος καταργουμένου τοῦ διὰ πετρελαίου συστήματος. Νομίζω ὅτι ἐστὶν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Potain δύνανται νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς ἀνάγκας ἡμῶν.

Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης θὰ ἐπέλθωσι τροποποιήσεις τινὲς ὅπως δὴ ποτε ἐπωφελεῖς διὰ τὸ χειρουργικὸν τμήμα, ἐὰν τὰ ἐκκενούμενα οὕτω δωματία συμπεριληφθῶσι πάντα εἰς τὰ τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος, ἀλλ' ἐὰν παρυσιάζηται ἀνάγκη νὰ βοηθηται ἐξ αὐτῶν καὶ τὸ παθολογικὸν τμήμα, εἰμεθα πάλιν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀφθῶμεν εἰς τὸ πεπρωμένον.

Πρὸς τούτοις ἀπαραίτητον εἶναι :

1ον. Νὰ γίνῃ προμήθεια τῶν ἀναγκαίων ἀπολυμαντικῶν ψεκαστήρων πρὸς ἀπολύμανσιν τῶν τοίχων τῶν αἰθουσῶν καὶ δωματίων, ὅστινες νὰ δύνανται νὰ λειτουργῶσι καὶ ὡς ἀντλῖαι κατὰ τὰ συστήματα τῶν E. Adnet ἢ Flicoteaux.

2ον. Νὰ ληθῆ πρόνοια περὶ τῆς ἀπολυμάνσεως τῶν κλινωστρωμῶν καὶ κλिनωσκεπασμάτων, ἅτινα οὐδέποτε ἀπελυμάνθησαν σοβαρῶς, καὶ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη ἀπόλυτος εἶναι νὰ ἐγκατασταθῆ ἐν τῷ νοσοκομείῳ κλίβανος ἀπολυμαντικὸς τελείου συστήματος λειτουργῶν δι' ἀτμοῦ ὑπὸ πίεσιν. Ὁ κλίβανος οὗτος θὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίαν καὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ νοσοκομείῳ νοσηλευομένους καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, καθ' ὅτι κάλλιστα δύναται νὰ συνδυασθῆ ἢ διπλῆ αὕτη ὑπηρεσία τοποθετουμένου τούτου εἰς μίαν ἀπομεμακρυσμένην γωνίαν τοῦ περιβόλου καὶ ἀνοιγομένων δύο εἰσόδων τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ νοσοκο-

μείου και τῆς ἐτέρας πρὸς τὴν τῶν τῆς πόλεως. Ἐάν οἱ κάτοικοι Χανίων ἀντελαμβάνοντο τὸν κίνδυνον τὸν σοβαρὸν τὸν ἐκ τῆς φυματιώσεως, ὅστις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐνέσκηψεν ἐπαυξανόμενος καθ' ἐκάστην καταπληκτικῶς και ἐκπληκτικῶς, και ἂν ἐγινώριζον ὅτι τὰ δωμάτια και ἐπιπλα τῶν οἰκογενειῶν τῶν σχουσῶν τὸ ἀτύχημα νὰ ἀπολέσωσι οἰκείους αὐτῶν ἐκ τοιοῦτου νοσήματος ἀτελῶς ἀπελυμάνθησαν, και ἂν δὲν ἤγνούουν ὅτι ἐκ τῆς ἀτελείας τῶν ἀπολυμαντικῶν τρόπων τῆς Δημαρχίας τὸ μόλυμμα τῆς φυματιώσεως, ὅστρακιάς, διφθερίτιδος, ἐπιλοχείου πυρετοῦ, εὐλογίας, ἐρυσιπέλατος, τυφοειδοῦς πυρετοῦ κτλ. πάλιν ἐπιστρέφεται αὐτοῖς, θὰ κατέβαλον οὗτοι οἱ προθύμως πάντοτε συνδραμόντες πρὸς πᾶν φιλόανθρωπον ἔργον τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν πρὸς ἀγορὰν αὐτοῦ. Πρὸς τῷ κλιβάνῳ τούτῳ ἀνάγκη νὰ πορισθῶμεν ἔτι κλιβανὸν συστήματος Trillat, ὅστις ὡς ἐκ τῆς μεγαλητέρας αὐτοῦ χωρητικότητος πρὸς ὑποδοχὴν διαλύσεως formochlorol ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν χωρητικότητα τῶν αἰθουσῶν τοῦ νοσοκομείου και τῶν οἰκιῶν ἡμῶν. Ἀμα δὲ νομίζω ὅτι δύναται νὰ μελετηθῇ και τὸ σύστημα τοῦ κλιβάνου τοῦ Eugène Fournier, δι' οὗ ἀπολυμαίνονται κλινοστρωμαὶ και ἐνδύματα χωρὶς νὰ ὑποστῶσιν ἀλλοίωσιν τινα. Ἐκ τούτων θὰ ὠφελῆθῃ και ἡ κοινωνία πρὸς συστηματικωτέραν ἀπολύμανσιν τῶν οἰκιῶν και ἐπίπλων και ἡ Πολιτεία πρὸς καταστροφὴν τῶν φωλεῶν τῶν μικροβίων τῶν ἐνοικούντων ἐν τοῖς δημοσίοις αὐτῆς καταστήμασι.

3ον. Νὰ ληφθῇ πρόνοια, ἵνα τὸ χειρουργεῖον πλουτισθῇ διὰ τῶν ἀπαιτουμένων ἔτι ἐργαλείων και συσκευῶν πρὸς ἀπολύμανσιν ἀναλόγως τῶν ἀπαιτήσεων και ἀξιώσεων τοῦ ἱατροῦ, ἰδίως δὲ διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως νιπτῆρος τιθεμένου ἐν ἐνεργείᾳ διὰ τοῦ ποδὸς και παρέχοντος ὕδωρ ἀπεστερωμένον δι' ἀτμοῦ ὑπὸ πίεσιν 134⁰ θερμόν, ψυχρὸν ἢ ἀναμειγμένον κατὰ βούλησιν· οὕτω δὲ δὲν θὰ πληρῶται πλέον

ὁ ὑπάρχων ἤδη ὑπὸ τοῦ τυχόντος νοσοκόμου ἐξ ὕδατος ἀγνώστου προλεύσεως καὶ ἀνεπαρκoὺς ἀποστειρώσεως.

4ον. Νά γίνη προμήθεια νιπτῆρος φορητοῦ (Chariot-lavabo) κατὰ τὰ συστήματα τῶν Schaerer, Adnet ἢ Flicoteaux πρὸς ἀπολύμανσιν τῶν χειρῶν τοῦ ἱατροῦ καὶ τῶν νοσοκόμων, ἐφ' οὗ θὰ τοποθετῶνται καὶ πάντα τὰ πρὸς ἐπίδεσιν τῶν τραυμάτων τῶν ἀσθενῶν ἀναγκαῖα μεταφερομένου τούτου ἐκάστοτε παρά τὰς κλίνας αὐτῶν.

5ον. Νά μεταρρυθμισθῇ ὁ τρόπος τῆς παραλαβῆς τῶν λευχειμάτων ἤτοι σινδόνων καὶ ἐσωτερικῶν περισκελίδων κτλ. ἐκ τῶν αἰθουσῶν τῶν ἀσθενῶν, ἰδίᾳ ὅταν οὗτοι πάσχωσι ἐκ μολυσματικῶν νοσημάτων, καὶ νά ἐγκατασταθῇ ἐν τῷ περιβολῷ τοῦ νοσοκομείου διαμέρισμα πρὸς ἐναπόθεσιν αὐτῶν, καταργουμένου τοῦ ἤδη ἐπὶ τούτῳ ὑπάρχοντος ἀμέσως κάτωθεν τῶν παραθύρων τοῦ νοσοκομείου κιβωτίου, ἵνα ἐκεῖ ὑφίστανται ταῦτα τὴν πρώτην γνωστὴν ἤδη κατεργασίαν πρὶν παραδοθῶσιν εἰς τὴν πλυντρίαν ἔξω τοῦ νοσοκομείου, ἀφοῦ ἡ Πολιτεία δὲν ἐφρόντισε τοῦλάχιστον ἐν τῇ πόλει ἡμῶν, ἣτις κατέχει σήμερον τὴν πρώτην γραμμὴν ὡς πρὸς τὴν φυματίωσιν καὶ ἄλλας μολυσματικὰς νόσους, νά ὑποβάλλῃ τὰς ἐχούσας τὸ ἐπάγγελμα τῆς πλυντρίας εἰς τὰς διατυπώσεις ἐκείνας τῶν ἀντισηπτικῶν μεθόδων, εἰς ἃς τὰ κηδόμενα ἔθνη τῆς ὑγείας τῶν μακρὰν τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν ζώντων ὑπεκλήλων δι' αὐτοκρατορικῶν καὶ βασιλικῶν διαταγμάτων ἐφρόντισαν νά ὑποβάλωσιν αὐτάς. Διάταγμα τοῦ προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ὑπὸ χρονολογίαν 4 Ἀπριλίου 1905 σαφῶς καθορίζει ταύτας. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ ἀποφύγωμεν τὸν κίνδυνον, ὃν ὑφίσταται τὸ νοσοκομεῖον ἐκ τῆς ἀμέσου κάτωθεν τῶν παραθύρων αὐτοῦ γενομένης διαλογῆς σινδόνων καὶ λοιπῶν λευχειμάτων ποικιλοτρόπως μεμολυσμένων, ἅτινα οὐδεμίαν κατεργασίαν ὑπέστησαν πλὴν τὴν τῆς ἀποξηράνσεως καὶ κονιοποιήσεως τῶν

ἐπ' αὐτῶν διαφόρων ἐκκριμάτων. Οὕτω δὲ καὶ τοὺς δυστυχεῖς νοσοκόμους καὶ τὴν ἀθῶαν οἰκογένειαν τῆς πλυντρίας μὴ ὑποπτευομένην οὐδὲν θὰ προστατεύσωμεν καὶ δὲν θὰ ἐπικαλύπτηται πλέον ὁ νοσηλευόμενος διὰ σινδόνης ἀνεπαρκῶς ἀπολυμαθείσης.

Βον. Νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν τῷ μαγειρείῳ εἰδικὴ χύτρα κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Deharme ἢ καὶ καθ' ἀπλούστερον, ἵνα τὰ σκεύη τῆς τραπέζης μετὰ τὴν χρῆσιν ὑφίστανται τὴν ὑποδειχθεῖσαν κατεργασίαν.

Γον. Νὰ διοργανωθῇ ὑπηρεσία νοσοκόμων ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος διατηρουμένου τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος ἀρχινοσοκόμου διὰ τὴν φιλοπονίαν καὶ ἀρκούσαν ἐμπειρίαν του καὶ προσκαλουμένης ἔξωθεν ἀρχινοσοκόμου γυναικὸς εὐπαιδέυτου, ἣτις θὰ ἐκπαιδεύσῃ τὰς ἤδη ἐν τῷ νοσοκομείῳ ὑπαρχούσας διατηρουμένας καὶ ταύτας διὰ τὴν καλοκαγαθίαν καὶ τὴν προσήνειαν πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ νὰ προστεθῶσιν ἔτι ὅσοι νοσοκόμοι ἤθελε κριθῇ ἀναγκαῖον. Σωτήριον θὰ ἦτο ἂν ἡ Δημοτικὴ ἀρχὴ προεκήρυττεν ὅτι δέχεται εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἀριθμὸν τινα μαθητευομένων ὠρισμένης ἡλικίας, ὅπως ὑπηρετῶσι δωρὰν ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν ἡμέραν λαμβάνουσαι μόνον τὴν μεσημβρίαν τροφήν. Φρονῶ ὅτι ἂν ἡ πρόσκλησις γένηται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς, πρὸς ἣν αὐταὶ καλοῦνται, καὶ ἐξαρθῇ καὶ ἡ σημασία τοῦ ἔργου ὑπὸ τῆς δημοσιογραφίας, πρὸς ἣν μέγα μέρος τῶν ἐλπίδων στηρίζω, θὰ εὐρεθῇ ὁ ἀναγκαῖος ἀριθμὸς τῶν ἐπιθυμοῦσῶν νὰ διδαχθῶσι τὰ κατὰ τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ θὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸ τῶν μαιῶν. Τὸ τοιοῦτον οὐ μόνον θὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίας εἰς τὸ νοσοκομεῖον, καθ' ὅτι θὰ αὐξηθῇ τὸ προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἄνευ ἐπαισθητῶν δαπανῶν ἐξ ἐχουσῶν στοιχεῖα μορφώσεως, ἐξ ὧν θὰ εἶαι δυνατὸν κατόπιν νὰ παραλαμβάνωνται νοσοκόμοι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν θὰ προσφέρωμεν ὑπηρεσίας καὶ εἰς πτωχὰς νέας θὰ διανοίξωμεν

νέον πόρον ζωῆς, καθ' ὅτι θὰ παραλαμβάνονται ἐπ' ἀμοιβῆ
 ὑπὸ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἔχουσῶν ἀνάγκην τῆς βοήθειας
 τούτων. Ποσάκις παρὰ ταῖς εὐπόρους οἰκογενεαῖς τῆς πό-
 λεώς μας δὲν συνέβη νὰ διατάξῃ ὁ ἰατρός λουτρὸν διὰ τὸν
 πάσχοντα ἢ πλῆσιν τοῦ λαιμοῦ τέκνου καὶ νὰ μὴ ἐκτελεσθῇ
 ἀκριβῶς ἡ παραγγελία αὐτοῦ ὑπὸ τῶν οἰκειῶν δι' ἔλλειψιν
 ἐμπειρίας; Αἱ μορφωθησόμενοι νοσοκόμοι θὰ ὑφίστανται
 μετὰ τινα χρόνον διδασκαλίας ἐν τῷ νοσοκομείῳ δοκιμασίαν
 ὑπὸ ὀρισθησομένης ἐπιτροπείας, ἵνα δοθῇ αὐταῖς πιστοποιητι-
 κὸν νοσοκόμου. Ἐὰν τὸ τοιοῦτον πραγματοποιηθῇ, θὰ ἀνα-
 τεθῇ τοῖς ἐπιμεληταῖς ἰατροῖς καὶ τῇ πτυχιούχῳ ἀρχινοσο-
 κόμῳ, ἵνα κατὰ ὀρισθησόμενον πρόγραμμα διδάξωσιν αὐτὰς
 ὠρισμένον ἀριθμὸν μαθημάτων ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἐπὶ τούτῳ
 εἰδικὰ συγγράμματα. Τὸν τρόπον τοῦτον θεωρῶ τὸν μόνον
 δυνάμενον νὰ ἐξασφαλίσῃ καθαρῶς νοσοκομιακὴν ὑπηρεσίαν
 κατὰ τὸ μέλλον. Ἀκριβῶς ὁ λόγος οὗτος ἠνάγκασέ με ἵνα
 ἐν τῇ εἰσηγήσει τοῦ παρόντος ἐνδιατρίψω εἰς τὴν σημασίαν
 τῆς ἐκπαίδευσέως τῶν νοσοκόμων, καὶ, ἵνα ἔτι μᾶλλον ἐξάρω
 ταύτην, παραθέτω περικοπὴν ἐτέρας ἐγκυκλίου ἄλλου Πρω-
 θυπουργοῦ τῆς Γαλλίας καὶ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ
 Παιδείας ὑπὸ χρονολογίαν 17 Ἰουλίου 1899 ἀπευθυνομένης
 πρὸς τοὺς Νομάρχας τοῦ κράτους, ἵνα συνενισούμενοι μετὰ
 τῶν Δημάρχων ἰδρύσωσι σχολὰς νοσοκόμων ἐν τοῖς ἐπαρχιακοῖς
 νοσοκομείοις. Ἐν ταύτῃ ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Henri Monod
 λέγεται «ἐὰν ἡ ἀφοσίωσις καὶ αὐταπάρνησις τοῦ προσωπικοῦ
 τοῦ προσηρτημένου τοῖς ἐπαρχιακοῖς ἡμῶν νοσοκομείοις πρὸς
 περίθαλψιν καὶ ἐπίβλεψιν τῶν ἀσθενῶν εἶναι ἄξια ἐπαίνων,
 οὐχ ἦττον δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς τε-
 χνικῆς αὐτῶν ἐκπαίδευσέως. Τὸ ἐλαττωματικὸν τοῦτο μέρος
 τῆς νοσοκομιακῆς διοργανώσεως καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον
 καὶ μᾶλλον ἐπαισητὸν καθ' ὅσον προοδεύει ἡ ἰατρικὴ καὶ ἡ
 χειρουργικὴ· πρὸ πάντων τοῦτο καθίσταται αἰσθητότερον

μετά τινος προϋούσης σπουδαιότητος ἔνεκεν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀντισηπτικῶν μεθόδων, αἵτινες ἀπαιτοῦσι παρά τὸ πλεονεξία, ἣν ἔχουσιν αἱ ἐλαχίσται λεπτομέρειαι, ἐξφκειωμένους πρὸς τὰς προφυλάξεις τὰς μᾶλλον λεπτομερεῖς καὶ κατανοοῦντας τοὺς κινδύνους, οὓς δύναται νὰ δημιουργήσῃ ἡ ἐλαχίστη ἀμέλεια». Ὁ πεφωτισμένος Πρωθυπουργὸς δὲν ἐφρόντιζε μόνον νὰ ἀναπτύξῃ τὴν στρατιωτικὴν, οικονομικὴν καὶ βιομηχανικὴν δύναμιν τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, ἀλλ' ἐφρόντιζεν ἕνα προστατεύσῃ καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὑπὲρ τούτων ἐργαζομένων.

Ἀπόλυτος ἀνάγκη εἶναι νὰ καταργηθῇ ἡ πρὸς νοσηλείαν τῶν καταδίκων καὶ ὑποδίκων αἴθουσα καὶ νὰ ἀναλάβῃ ἡ κυβερνήσις τὴν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τούτου, καθ' ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ ἐπέλθῃ βελτίωσις ἐν τῷ ἤδη ὑπάρχοντι χώρῳ ἐν τῷ νοσοκομείῳ, ἐὰν μάλιστα ἐπενεχθῶσιν αἱ ὑποδεικνυόμεναι μεταβολαὶ ἐν αὐτῷ. Πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν νοσηλευομένων καταδίκων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀπαιτεῖται αὐτοτελὲς διαμέρισμα κατὰ τοὺς ὑποδειχθέντας ἤδη ὅρους μεθ' ὧν τῶν ἀναγκαιούντων ἐξαρτημάτων καὶ ἰδιαιτέρα ὑπηρεσία νοσοκόμων, ἥδη μάλιστα ὅτε κατηργήθη τὸ ἐν Ἴτζεδὶν σωφρονιστήριον καὶ πάντες οἱ καταδικοὶ μετηνέχθησαν εἰς Χανία. Δυνατὸν εἶναι ἐν περιπτώσει ἐπιδημίας τινὸς νὰ ὑπάρξῃ μέγας ἀριθμὸς πασχόντων, ὅταν μάλιστα ἡ ὑγιεινὴ κατάστασις τῶν φυλακῶν τοσοῦτον ὑστερῇ. Δυστυχῶς μίαν ἐκ τῶν κυριωτάτων πηγῶν τῆς τοσοῦτον ἐπεκταθείσης φυματώσεως ἰδίως ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀνευρίσκει τις καὶ ἐν τῇ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀνθυγιεινῇ καταστάσει τῶν φυλακῶν.

Τέλος δεόν νὰ συνταχθῇ κανονισμὸς λεπτομερῆς, ἐν ᾧ θὰ διαγράφωνται σαφῶς τὰ καθήκοντα ἐκάστου τῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ ὑπηρετούντων.

Αἰσθάνομαι, κύριοι Δημοτικοὶ Σύμβουλοι, πρὸ τίνων δυ-

σκολιῶν εὐρίσκεσθε, ὅπως ἐπιφέρητε τὰς ὑποδειχθείσας ἀναγκαίας ταύτας τροποποιήσεις μὴ διαθέτοντες ὑπὲρ τοῦ νοσοκομείου ἢ ἐλάχιστον χρηματικὸν ποσόν. Ἄς ἀρχίσῃ τὸ ἔργον καὶ θὰ συντελεσθῇ. Ὁ Κρῆς εἶναι προωρισμένος πρὸς μεγάλους ἀγῶνας. Ἐὰν ἡ Βουλὴ, ἣτις κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῆς συνεδρίας ἠρνήθη τὸ ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου αἰτηθὲν εὐτελὲς ποσὸν τῶν δύο χιλιάδων δραχμῶν ὑπὲρ τοῦ νοσοκομείου ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει ὅτι θὰ φροντίσῃ περὶ τούτου κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον, ἐγνώριζε τὰς ἀνάγκας τοῦ νοσοκομείου καὶ τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν πρὸς τὴν ἐν γένει προστασίαν τῶν πολιτῶν κατὰ τῆς νόσου δὲν θὰ ἤρνεϊτο τοῦτο. Ἡ Δημαρχία κατέχει πάντοτε τὴν πρώτην θέσιν τῆς δράσεως ἐν τῇ ὑπερασπίσει τῶν πολιτῶν κατὰ τῆς νόσου, καὶ νόμοι ψηφισθέντες ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐθνῶν κανονίζουσι τὸν τρόπον. Ἡ κυβέρνησις τῶν Κρητῶν δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῶν νόμων τούτων, ὅπως δικαιολογήσῃ ἐν τῇ προσεχῇ συνόδῳ τὸ χρηματικὸν ποσόν, ὅπερ ἤθελε καταβάλλει ἀπὸ τοῦδε· ἀρκεῖ ὅτι θὰ διατεθῇ τοῦτο διὰ τοιοῦτον φιλόθρωπον σκοπόν, καὶ ἡ ζητηθητομένη ψῆφος τῶν κυρίων βουλευτῶν δὲν θὰ εἶναι ἀρνητικὴ. Κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν σήμερον παγκόσμιον ἀξίωμα ἐξασφαλίζεται ἡ εἰρήνη διὰ τῆς προπαρασκευῆς τοῦ πολέμου. Ἐὰν θέλωμεν τὴν υἰείαν, ὀφείλομεν νὰ προετοιμασθῶμεν πρὸς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν μικροβίων, καὶ οὕτως παραπλεύρως τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τῆς χώρας πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ πολίτου θὰ δημιουργηθῇ ἄλλος Ἄρης πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ κατὰ τῆς νόσου, ἡ Ἐπιστήμη.

Καθῆκον ἐπιβεβλημένον θεωρῶ νὰ ἀναφέρω ὅτι, ἂν ὑπῆρξαν σφάλματα κατὰ τὴν διοργάνωσιν καὶ οἰκοδόμησιν τοῦ νοσοκομείου ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν, τὸ τοιοῦτον προήλθεν ἐξ ἀπειρίας. Ἡ ἐπιθυμία τῆς λαβούσης τὴν φιλόθρωπον πρωτοβουλίαν Σεπτῆς ἡμῶν Ἀνάσσης ἦτο νὰ ἰδρυθῇ

μικρὸν μὲν νοσοκομεῖον ἀλλ' ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς ὑγιεινὰς συνθήκας καὶ ἀνάγκας. Πάντως ὁμως τὴν εὐγενῆ καὶ φιλάνθρωπον πρωτοβουλίαν τὴν θέσασαν τὸν θεμέλιον λίθον περιβάλλει ἡ βαθεῖα εὐγνωμοσύνη τῶν πασχόντων.

Τὰς παρατηρήσεις μου ταύτας ἐθεώρησα ἐπωφελεῖς νὰ δημοσιεύσω οὐχὶ διότι φρονῶ ὅτι προσάγω νέον τι εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀσχολουμένους, ἀλλ' ἵνα εὐχερέστερον ἀναγνώσωσι καὶ ἐννοήσωσι ταύτας οἱ ἐντεταλμένοι τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ νοσοκομείου κύριοι Δημοτικοὶ Σύμβουλοι καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἀδελφάτου, εἴτινες δὲν εἶναι ἰατροὶ καὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν των πρὸς τοῦτο. Ὁ κληρὸς ἔλαχεν ἵνα ἐγὼ ὑποδείξω τὴν ἀνάγκην τῆς βελτιώσεως, ὅπερ ἴσως θὰ τύχη ἐπικρίσεως, πλὴν ὑποβάλλω τὰ ὑποδειχθέντα μέτρα ἀτλῶς ὡς βᾶσιν ἐπιστημονικῆς μου διαθήκης πρὸς τελειοτέραν διοργάνωσιν τοῦ νοσοκομείου κατὰ τὸ μέλλον καὶ εὕτω καταθέτω καὶ τὴν ἐντολήν μου, ἵνα ἄλλοι κρείττονα προσθέσωσι.

Θὰ λητμονήσω τὰς λίαν δυσαρέστους δι' ἐμὲ ἡμέρας ἀπογοητεύσεων, ἅς διήλθον ἐν τῷ νοσοκομείῳ, ἐὰν ἡ Πολιτεία, ἡ Δημοτικὴ ἀρχὴ καὶ ἡ Κοινωνία ἐν ὁμονοίᾳ καὶ συμπράξει ἀλληλοβοηθούμεναι ἐπιληφθῶσιν ἀμέσως τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος πάντας φιλάνθρωπου τούτου ἔργου, καὶ ἀποβλέπουσαι πρὸς τὴν ἀνωθεν τῶν κεφαλῶν πάντων ὑπερκειμένην θείαν εἰκόνα τῆς Εὐσπλαγχνίας προστατεύσωσι τὸν πάσχοντα ἀποδίδουσαι τὸ τέκνον ὑγιᾶς εἰς τὴν μητέρα, τὸν πατέρα εἰς τὰ τέκνα καὶ εἰς τὴν πατρίδα πάλιν τὸν στρατιώτην τὸν δημιουργήσαντα τὴν Ἐλευθερίαν ἡμῶν.

Ἐν Χανίοις τῆ 8 Δεκεμβρίου 1907.

Γ. Σπ. Παπαδάκης

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

- Ἐν σελίδι 3 στιχ. 3 ἀντί ὑπὸ τῆς Βας τῶν Κρητῶν Συντακτικῆς Συνελεύσεως ἀνάγνωθι ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κρητῶν τῆς Γης περιόδου
- » » 9 » 1 ἀντί κόμμωσιν γραπτέον κόμμωσιν
- » » 30 » 15 ἀντί πρὸ 6 μηνῶν γραπτέον ἀπὸ 6 μηνῶν
- » » 30 » 21 ἀντί πρὸ πολλῶν ἐ:ῶν γραπτέον ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν

